

Utorak, 11. novembar 2003.
Svedok Robert Donia (Robert Donia)
Svedok B-1097
Svedok B-1399
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.04 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Da, doktor Donia (Robert Donia) se sada vraća. Prema mojim zabeleškama, on treba da se ispituje još 45 minuta tokom unakrsnog ispitivanja, a, u međuvremenu, on je trebao da pogleda transkript 30. sednice od 9. maja 1993. godine o kojoj je govorio gospodin Milošević. Čini mi se da bi bilo dobro da ga prvo pitam da li on ima bilo šta da doda u vezi s tim, a onda ćemo da nastavimo sa unakrsnim ispitivanjem. A nakon toga, ako sam u pravu, doći će svedok B-1097 koji je unakrsno ispitivan kada se optuženi razboleo. Prema mojim zabeleškama ostalo je još pola sata za unakrsno ispitivanje.

TUŽILAC GRUM: To se slaže i sa našim zabeleškama, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Da li još neko želi nešto da doda pre nego što uđe doktor Donja? U redu.

TUŽILAC NAJS: Samo da kažem da bih, možda, mogao, nakon što završimo sa drugim svedokom, da vam se obratim u vezi sa nekim proceduralnim pitanjima.

SUDIJA MEJ: Hajde da prvo saslušamo svedoke, pa ćemo onda da se bavimo proceduralnim pitanjima. Sada bih mogao da se pozabavim promenama u rasporedu. Ujedinjene nacije (United Nations) su promenile datum za praznik LID i, kao što znate, ovde je trebalo da se praznuje 25., u utorak, a to je promenjeno na sredu 26. Izvinjavam se, pogrešio sam. Sudija Kwon (Kwon) me ispravlja. Bilo je 26. u sredu, a sada je u utorak 25. Pretposta-

vljam da nema nikakvih prigovora u vezi sa promenom datuma rada. Dakle, radićemo u sredu 26.

TUŽILAC GRUM: Što se tiče Tužilaštva, nema nikakvih prigovora.

SUDIJA MEJ: U redu, molim da uvedete doktora Donju. Doktore Donia, vi ste i dalje pod svečanom izjavom, prema tome nema potrebe da je ponovo dajete. Hvala vam što ste se vratili. To je prvo što želim da kažem. Vi ste ponovo pozvani na Sud i u međuvremenu ste ponovo trebali da pogledate transkript 30. sednice, od 9. maja 1993. godine o kojoj je govorio optuženi i treba da vam se postave još neka pitanja tokom unakrsnog ispitivanja. Pre nego što nastavimo sa unakrsnim ispitivanjem, da li ima nešto što biste želeli da dodate na ono što ste rekli poslednji put ili idemo direktno na unakrsno ispitivanje?

SVEDOK DONIA: Gospodine predsedavajući, ima nekoliko stvari u vezi s tim transkriptom koje sam želeo da iznesem tokom prethodnog ispitivanja, ali verujem da će to da bude pokriveno bilo unakrsnim ispitivanjem bilo dodatnim ispitivanjem. Ako želite da nastavimo, možemo.

SUDIJA MEJ: Onda je najbolje da idemo ovako: prelazimo na unakrsno ispitivanje i dodatno ispitivanje i ako na kraju toga budete imali nešto da dodate, imaćete mogućnost da to učinite.

SVEDOK DONIA: U redu. Hvala, gospodine predsedavajući.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću. Imate 45 minuta.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Donja, vi ste u novembru 2001. godine dali jedan intervju listu "Dani". I moje pitanje se odnosi na jedan vaš odgovor na pitanje koje vam je postavljeno ... Pitali su vas, dva puta ste bili haški svedok, jedan put je bio Blaškić, vršili ste istorijsku ekspertizu, objašnjenje *backgrounda* sukoba i pitaju vas kakva su vaša iskustva sa Haškim tribunalom i poenta mog pitanja je, ovo što vi kažete, "za mene je najvažniji slučaj Tadić, na osnovu koga je 15. jula 1999. godine potvrđena osnovna činjenica israge, utvrđeno je da je aktivnost Srbije, odnosno Jugoslavije ...

Internacionalni oružani konflikt.” Dakle, za vas je najvažniji slučaj Tadić, tu je pokrenuta ... Utvrđeno da je ono što se dešavalo u Jugoslaviji internacionalni oružani konflikt. Da li vi, kao istoričar, zaista smatrate da je ono što je unutar Jugoslavije bilo izazvano nasilnom secesijom nekakav internacionalni oružani konflikt?

SUDIJA MEJ: Izvinjavam se što prekidam. Na Pretresnom veću je da proceni i to je prvo što treba da se kaže. Svedok, naravno, može da odgovori kada je reč o njegovom intervjuu i možda je najbolji način da se to uradi tako što ćete, doktore Donja, prvo da kažete da li je ono šta se iznosi tačno, da li je to ono što ste vi rekli i da li želite to i dalje da pojasnite?

SVEDOK DONIA: Da, gospodine predsedavajući. Ja zaista jesam dao taj intervju i suština, barem dela toga, je ono što je upravo izneo gospodin Milošević. U to vreme Žalbeno veće je donelo odluku u *Predmetu Tadić* i to je bila najvažnija odluka koju je doneo Tribunal i prihvatio te zaključke sa stanovišta istoričara. Nisam davao nikakvo pravno mišljenje o tome, to je bio moj zaključak i ja i dalje stojim pri njemu. To je bio važan korak i sa istorijskog stanovišta imao široko značenje i ja sam zbog toga doneo taj zaključak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Donia, ja vas i pitam kao istoričara. Ne čini li vam se da se upravo ovde prekrajaju istorijske činjenice ovakvim, evo, na primer, slučajem Tadić, za koji ja mislim niko u Jugoslaviji i ne zna, se utvrđuje činjenica kako je internacionalni oružani konflikt aktivnost Srbije i Jugoslavije.

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ne, ja u to ne verujem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, gospodine Donia, da li je vama poznato da je taj sukob nastao oružanom secesijom određenih delova nekadašnje Jugoslavije i da je bio isključivo unutar Jugoslavije?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Po mom mišljenju, ovaj sukob je izazvan odlučnošću, vašom i ostatka rukovodstva u Beogradu, da se spreči mirno otcepljenje onih republika Jugoslavije koje su želele da se proglase nezavisnim državama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li vama poznato da se, upravo, Jugoslavija zalagala za mirno rešenje. To je poznato čak i svim međunarodnim posrednicima. Da li vam je poznato da je, upravo, delovanje određenih spolj-

nih faktora, prevremeno priznavanje i guranje, praktično, pojedinih delova Jugoslavije u međusobni sukob, izazvalo ovaj konflikt, da je Srbima rat bio nametnut. Da li vi išta znate o tome, gospodine Donia?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Po mom mišljenju, principijelni uzrok je bila vaša odlučnost i ostalih u rukovodstvu u Beogradu da pokrenu pobunu Srba u Hrvatskoj u Bosni i Hercegovini protiv mirovnog procesa koji je bio u toku. Do istog takvog mirovnog procesa je, na primer, došlo u Sovjetskom Savezu (Soviet Union) u slučaju svih republika, kada se federacija raspadala tokom 1990 i 1991. godine. Prema tome, ja ne mogu da prihvatim vašu premisu i ne slažem se s vama kada procenjujete te uzroke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, biće prilike da se ti uzroci detaljnije obrade u nekim drugim oblastima. Ali, pošto vi, kao svedok ekspert, istoričar, ovde obrađujete zasedanja Skupštine Republike Srpske, recite mi, gospodine Donja, koliko ste zasedanja Skupštine Republike Srpske obradili?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Nisam savim siguran. Ukupan broj sednica je bio, mislim, 62, a u ovom izveštaju ja se nisam bavio sa prvih 15 sednica i selektivno sam se bavio gotovo svim sednicama nakon toga. Za nekoliko sednica nisam imao potpun transkript i bilo ju nekoliko sednica koje, po mom mišljenju, nisu imale ništa šta bi odgovaralo onom zbog čega sam ja trebao da pregledam ove transkripte, tako da bi, mislim, verovatno odgovor na vaše pitanje bio da sam se ja bavio sa otprilike 35 do 40 sednica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste, znači, selektivno izabrali sednice na kojima možete da iz konteksta izvučete nečiju ili nekakvu konstataciju. Je l' tako, gospodine Donja?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: To nije tačno. Pregledao sam transkripte i zapisnike vrlo pažljivo, ali sam izdvajao one citate koji su se bavili onim čime sam ja trebao da se bavim, šta je bila osnovna politika rukovodstva bosanskih Srba i odnos njihovog rukovodstva prema spoljnim faktorima, uključujući strane pregovarače, vas, beogradsko rukovodstvo, crnogorsko rukovodstvo, paravojne snage, JNA i sve ostale spoljne faktore.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li mislite da je sa stanovišta istorijske nauke i vaše ekspertize korektno da iz sednice izvučete po par citata, istrgnutih iz konteksta i da na osnovu toga rekonstruišete nekakve naslove kojima optužujete srpsku stranu za sukobe u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Gospodine, vi ste pogešno protumačili i moje namere i ishod ovog izveštaja. To je bio pregled dokumenata i prva stvar koju sam uradio, što se tiče svake sednice, je ukazivanje na glavni kontekst svake pojedine sednice. To je bio svestan napor da bih objasnio kontekst u kom je vođena debata i iz koje sam izvlačio citate. Nisam imao nikakvu nameru da bacim krivicu na srpsku stranu, kako vi to kažete. Samo sam tražio dokaze politike rukovodstva bosanskih Srba, onako kako je to izlagao SDS i, takođe, njihov odnos prema spoljnjim faktorima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste, gospodine Donia, imali zadatak da pogledate u dokumenta druge dve strane koje su, takođe, imale svoje organe, Skupštinu Bosne i Hercegovine, Predsedništvo Bosne i Hercegovine, evo, da budem precizniji, kad je ovde član Predsedništva Bosne i Hercegovine, Kljujić, svedočio ja sam mu predočio stenogram sednice na kojoj je on bio, gde se vidi da Predsedništvo, na čelu sa Izetbegovićem, dobro zna o nezakonitom masovnom zatočenju Srba u njihovim logorima i tako dalje. Dakle, da li ste te takve flagrantne stvari analizirali kod, na primer, muslimanske strane?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Nekoliko pitanja je sadržano u ovom vašem kratkom izlaganju. Moj isključivi zadatak za ovaj konkretni predmet je bio da pregledam zapisnike sa sednice skupštine bosanskih Srba i da krenem od 16. sednice. Ja se nisam bavio ni jednom drugom sednicom, ni jednom drugom skupštinom u okviru ovog zadatka. Ja sam gledao druge zapisnike, brifinge, izveštaje u štampi, u pripremi za druge predmete i u okviru svog vlastitog istraživanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, drugim stranama se niste bavili, je l' tako, gospodine Donia?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: U izveštaju koji vi imate pred sobom i u sažetku tog izveštaja vidite da sam se bavio samo skupštinom bosanskih Srba, ali, kao što sam rekao, pregledao sam ostale dokumente i izveštaje, da bih imao sliku situacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto mi imamo malo vremena, kako vi prikazujete sliku situacije, evo, pogledajte 33. sednicu, vi kažete, to je strana ... 226 ERN, je poslednji broj, kažete: "Ministarstvo odbrane trenutno pregovara i finansira ukupnu proizvodnju municije u republici putem kompenzacionih ugovora sa preduzećima iz SRJ, prodajom roba iz ratnog plena

i ratnih rezervi" i tako dalje. Nije li ovde, vi tu citirate Krajišnika, nije li ovde jasno da Ministarstvo odbrane Republike Srpske, odnosno da Republika Srpska pregovara s preduzećima u SRJ radi kupovine potrebnih sredstava?

SVEDOK DONJA – ODGOVOR: Izvinjavam se, nisam bio u mogućnosti da nađem. Možete li ponovo da mi date referencu za stranicu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Referenca, stranica na srpskom je 03085226. Tu se dalje nastavlja i ova "Srebrenica i Žepa su deo Republike Srpske", kako ste vi stavili u ...

TUŽILAC GRUM: Ako mogu da pomognem, to je strana 32, izveštaja.

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da. Gospodine Miloševiću, izvinjavam se. Mogu li da vas zamolim da ponovite pitanje. Našao sam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, ovde je reč o tome da Ministarstvo odbrane Republike Srpske pregovara s raznim preduzećima iz Savezne Republike Jugoslavije, a našli ste u tekstovima, da ih sad ne tražim i iz inostranstva kupovinu potrebne opreme. Šta ima tu nenormalno?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ovo je jedan od citata koji govori o odnosu između rukovodstva bosanskih Srba i spoljnih entiteta, u ovom slučaju je reč o Saveznoj Republici Jugoslaviji i o preduzećima u Saveznoj Republici Jugoslaviji i, takođe, o robi iz robnih rezervi i iz ratnog plena. To je, u stvari, deo mog napora da pokažem u izveštaju šta ovi izvori govore o tim odnosima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, da li ste našli u ovim tekstovima da ne kupuju robu samo od preduzeća iz Jugoslavije, nego i iz raznih drugih zemalja? Samo mi recite "da" ili "ne", pa možemo da idemo dalje, da ne bubimo vreme.

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ne sećam se da sam video bilo kakve reference u vezi sa kupovinom municije i opreme iz drugih zemalja. Ne sećam se da je to bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sad neću da vam tražim to po ovim vašim citatima. A da li imate kakva saznanja o tome i da li ste se uopšte bavili tim kako je muslimanska strana dobijala i pomoć i municiju i oružje i sve ono o čemu je Izetbegović javno govorio šta su sve nabavili? On je govorio u jednom svom javnom govoru o nekih 300.000 komada oružja koje su naba-

vili, o milionima komada municije i tako dalje, da li imate negde bilo kakvog saznanja o izvorima njihovog snabdevanja?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: To je izvan okvira mog zadatka, za ovaj konkretni izveštaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle, vaš je zadatak samo da ustanovite da li negde i u kojoj meri organi Republike Srpske tu imaju neka-kvu, rekao bih, inkriminisanu radnju koja im se može staviti na teret. To je vaš zadatak kao istoričara?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Moj zadatak je bio da opišem i da pronađem, koliko god sam mogao, citate koji su pokazivali odnos između rukovodstva bosanskih Srba, najvažnijih vođa SDS, sa spoljnim entitetima. Da li je to bilo dobro ili loše ili kakav god da je bio efekat toga, nije na meni da procenjujem. To je nešto što se ovde izvodi kao deo napora da se karakterišu ti odnosi onako kako su na njih gledali sami rukovodioci bosanskih Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da je ta Skupština Republike Srpske koju vi analizirate, bila sastavljena od narodnih poslanika koji su izabrani na direktnim višestranačkim izborima u Bosni i Hercegovini pre izbija-nja rata i da je ona bila legitimni organ Republike Srpske?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Poslanici koji su bili u Skupštini bosanskih Srba ili Skupštini Republike Srpske, izabrani su 1990. godine ne kao poslanici u skupštini bosanskih Srba, već kao poslanici u Skupštini Bosne i Hercegovine. Oni su izabrani širom Bosne i Hercegovine u raznim izbornim jedinicama Bosne i Hercegovine u kojima je bilo mešovito stanovništvo i bili su izabrani da bi bili poslanici u toj skupštini. I, čini mi se da treba da se postavi pitanje da li je, u stvari, to odvajanje i formiranje drugog tela legalan čin s obzirom da su se oni samoproglasili i nisu imali nikakav ustavni status u prvobitnim dokumentima po kojima su izabrani. Ja ne mogu, međutim, da dajem tu procenu. Nisam pravni istoričar koji se bavi bivšom Jugoslavijom i ja bih svakako srugima prepustio takve procene, ali mi se čini da je to jedno otvoreno pitanje: da li su oni bili u stanju da predstavljaju izbornu telo koje ih je izabralo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato, gospodine Donia, da su oni počeli da predstavljaju izbornu telo koje ih je izabralo, da upotre-bim vaše reči, tek pošto je u Skupštini Bosne i Hercegovine, mimo Ustava Bosne i Hercegovine i zanemarivanjem stava predstavnika srpskog naroda

u Skupštini Bosne i Hercegovine, doneta odluka o suverenosti i nezavisnosti Bosne i Hercegovine i tako dalje. Dakle, nije poštovan konsensus tri naroda. Koji su oni izbor imali, onda?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Delegati koji su bili u skupštini bosanskih Srba su, čini mi se, svi bili u Skupštini Bosne i Hercegovine od trenutka kad je sazvana, mislim da je to bilo sredinom decembra 1990. godine, pa sve do 1992. godine. U tom periodu oni su, istovremeno, bili i poslanici u skupštini bosanskih Srba, u Bosni i Hercegovini, koji su sami deklarirali svoju skupštinu. Prema tome, to je bio period kada je nekoliko njih imalo funkciju i u jednoj i u drugoj skupštini i prva stvar koju su poslanici uradili je bilo da obavljaju funkciju u skupštini u koju su bili izabrani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Oni su i obavljali funkciju u Skupštini Bosne i Hercegovine, zalagali se, kao što znate, za mirno rešenje, čak je došlo, uz pomoć Karingtonove (Peter Carrington) konferencije, odnosno njegovog pomoćnika, ambasadora Kutiljera (José Cutileiro), do saglasnosti tri strane oko tog, takozvanog, Karingtonovog, Kutiljerovog plana (Cutileiro Plan) koji su sve tri strane potpisale, a onda Izetbegović povukao svoj potpis po nagovoru vašeg ambasadora i izazvao konflikt. Je li vam to poznato kao istoričaru?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Siguran sam da ste i vi svesni toga, gospodine Miloševiću, da koncept da je Cimerman (Warren Zimmerman) nagovorio Izetbegovića je nešto što je on javno više puta poricao i ja mu verujem u vezi toga. A što se tiče Kutiljerovog sporazuma to pitanje izlazi iz okvira mog zadatke ovde. Ja bih samo primetio da je to bila jedna od mnogih situacija do kojih je došlo, a u kojima su sve tri strane bile veoma blizu tome da postignu sporazum i, ukoliko se vi sećate, Kutiljerov plan je bio jedan principijelan plan bez detalja. Detalji su trebali tek da budu razrađeni, a usled onoga što se desilo u Bosni i Hercegovini, ti dalji dogovori oko konkretnih detalja nisu nikad bili postignuti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da ne ulazimo u ono zašto se i kako šta desilo, da se vratimo, dakle, u okvire onoga čime se vi bavite. Vi govorite o 33. sednici i imate naslov "Srebrenica i Žepa su deo Republike Srpske". Radovan Karadžić je na 33. sednici koja je održana 20. i 21. jula 1993. godine, govorio o Rezoluciji 836 (UN Security Council Resolution 836) Saveta bezbednosti (UN Security Council) Ujedinjenih nacija, je li tako?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste upravo za to izlaganje, dakle, to je na onoj strani koje ste maločas citirali drugim povodom, stavili pod naslov "Srebrenica i Žepa su deo Republike Srpske", to je trebalo da predstavlja Karadžićevu tvrdnju, je l' tako, godine Donja?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Međutim da li je tačno da Karadžić govori o neusklađenosti Rezolucije 836 sa Ženevskom konvencijom (Geneva Convention) u kojoj stoji da se mogu štititi samo demilitarizovana područja? To je ono o čemu on ovde govori, koliko ja mogu da pročitam ove vaše citate.

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: U tom citatu, četvrti red od kraja, čitam iz engleskog teksta: "To je teritorija Republike Srpske. Tu muslimanska država nema nikakvih prava da bude ugovorna strana." I to je osnova za naslov koji sam ja odabrao za ovaj deo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi to izvlačite iz konteksta jer on kaže u istoj toj rečenici: "Naša skupština treba da odluči o izuzetku jer je naša Skupština donela generalnu odluku da se na našem području ne raspoređuju snage UN", a one su raspoređene i bile su, dakle i u Srebrenici i u Žepi. Je l' tačno da Karadžić konstatuje u svom govoru da demilitarizacija ove dve enklave nije sprovedena i da je samo jedna mala količina oružja predata. Dakle, tema je druga.

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: O nekoliko tema se govori u ovom citatu i sve se tiču Goražda, Žepe i Srebrenice. U početku se govori o rezoluciji i o sporazumu koji je postignut na terenu naknadno, kao i o činjenici koja je tačna, a to je da je skupština usvojila jednu opštu odluku da se ne rasporede snage UN. U drugim citatima, za koje verujem da su uključeni, se vidi da se pravi ustupak za kanadske snage koje su ušle u Srebrenicu u aprilu 1993. godine, zatim je ušla jedna ukrajinska jedinica, a kasnije su holandske snage zamenile kanadske snage. Dakle, to se sve ovde uklapa, a, isto tako je konzistentno sa njegovom izjavom da je ovo sve deo teritorije Republike Srpske na koju Muslimani na mogu da polažu pravo. Prema tome, ovaj naslov tačno odražava ono što je izneto u ovom pasusu i važan deo onoga šta je rekao Karadžić.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kontradiktorno je upravo to da on govori o izuzecima i da je saglasnošću organa Republike Srpske i došlo do rapoređivanja snaga UN u Goraždu, Srebrenici i Žepi.

SVEDOK DONJA – ODGOVOR: Ne, to se apsolutno uklapa. To nije kontradiktorno. On kaže: "Naša skupština mora da odluči o bilo kakvim izuzecima" i kasnije je tako i urađeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Odlučili su da se te snage rasporede u Žepu, Srebrenicu i Goražde, je li tako bilo gospodine Donia?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To sam i hteo da čujem. A da li je tačno da Republika Srpska nijednog trenutka nije zahtevala da se oružje preda njenim organima, već isključivo snagama Ujedinjenih nacija?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: To je bio Karadžićev stav, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na istoj toj sednici 1993. godine, Karadžić govori i o Srebrenici, je li tako?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li tačno da je Karadžić izneo tada da bi ulazak Srba u Srebrenicu tada bio velika greška?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ovaj citat govora Karadžića, u njemu se kaže da da su oni, dakle snage bosanskih Srba, ušle u Srebrenicu, bilo bi krvi do kolena. A razlog za to je taj što oni ljudi koji bi ušli u Srebrenicu, su oni ljudi čije su porodice pobijene. On je predvideo da bi taj ulazak u Srebrenicu bio jedan krvav i katastrofičan događaj za Muslimane. Zaustavljanje tog procesa od strane Moriona (Philippe Morillon) je, najverovatnije, više koristio bosanskim Srbima nego ikom drugom, zato što bi ih takav jedan poduhvat potpuno diskreditovao u očima međunarodne zajednice i stoga ja smatram da on ovde kaže upravo to da bi bilo krvi do kolena da su snage Republike Srpske ušle.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On konstatuje da bi bila greška, a razlog za to je činjenica da su iz srebreničkog kraja, pre toga, popaljena sva sela oko Srebrenice od strane snaga koje su iskakale iz tog prostora. Preko 1.200 Srba je pobijeno i da bi ulazak ljudi, čije su porodice pobijene, mogao da izvede jedan ovakav katastrofalan ishod. Dakle, nije sporno da je rukovodstvo

Republike Srpske svesno da bi tako nešto proizvelo katastrofalan ishod i bilo izuzetno štetno i za Republiku Srpsku, je l' tako?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da, naravno, imajući na umu da je ovo bilo u vreme 33. sednice 1993. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, dobro, ako neko ima svest o tome koliko bi takav postupak bio poražavajući za Republiku Srpsku 1993 godine, verovatno takvu svest ima i kasnije? Ne može da promeni svest o značaju i poražavajućem učinku jednog takvog događaja koji bi se mogao desiti kasnije, ako je pre toga bila svest o tome koliko bi taj događaj bio poražavajući. Je li tako, gospodine Donja?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ovde gospodin Karadžić izražava kakve bi bile posledice tog pokolja, ne u smislu Muslimana koji bi stradali u tom pokolju, već govoreći o tome kako bi to možda ugrozilo bezbednost države bosanskih Srba i u ovom kontekstu on to povezuje sa međunarodnim priznanjem. Ovo je bilo slučaj u 1993. godini kada je prvenstveni cilj rukovodstva bosanskih Srba, negde od maja 1992. godine i do vremena u blizini tog trenutka, bio da dođe do međunarodnog priznanja Republike Srpske. 1995. godine, ta situacija se promenila prilično u skladu sa vojnim odnosom snaga do koje je došlo na terenu i osnovna pretnja koja je visila nad glavom Republike Srpske bila vojne, a ne diplomatske prirode. Prema tome, ta dva konteksta se prilično razlikuju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali se, svakako, ne razlikuje činjenica da je vrlo jasna bila i prisutna svest u rukovodstvu Republike Srpske, da bi takav događaj veoma teško pogodio i interese Republike Srpske, da sada ne govorimo o interesima onih koji su stradali, jer tako nešto je mogao da napravi samo neko ko je bio neprijatelj i Muslimana i Srba, da se takav događaj desi 1995. godine. Neko ko ima kriminalnu svest i ko je lud. A oni, očigledno, ovde pokazuju da su bili svesni koliko bi to bilo štetno za Republiku Srpsku. Je l' tako, gospodine Donia?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ova izjava govori o tome da "bismo mi zbog toga mogli da izgubimo državu." Ja sam već objasnio na šta mislim da se ta izjava odnosi, a to je da se time umanjuju izgledi za međunarodno priznanje. To je bilo ključno pitanje za rukovodstvo bosanskih Srba u tom trenutku. 1995. godine, do gubljenja države bi moglo da dođe zbog vojnog poraza, naročito u zapadnoj Bosni i stoga se ceo kontekst promenio. U ovoj izjavi nema nikavih naznaka da bi posledice ovog mogućeg ulaska

bile pogubne po Muslimane. To nije uključeno u ovo njegovo izražavanje zabrinutosti. On ovde izražava zabrinutost isključivo za postojanje Republike Srpske, ali ja ne mislim da su interesi rukovodstva Republike Srpske bili isti 1993. i 1995. godine, jer je vojna situacija 1993. godine za njih bila izuzetno povoljna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, evo, ja citiram ono što vi kažete. Prvo, pod naslovom "Ulazak u Srebrenicu bi izazvao katasrofalne posledice", pa citirate, pretpostavljam korektno citirate iz, iz tih zapisnika ... Ja te zapisnike nikad nisam čitao niti sam se tim bavio, ali, evo, citat je vaš, upravo iz ovog podnaslova "Ulazak u Srebrenicu bio bi katastrofalna posledica", pa Karadžić, navodno kaže Kako se uzme to sa Srebrenicom, ja mislim da je to naš pojen, jer da smo ušli u Srebrenicu, ušli bi ljudi čije su porodice pobijene. 1.200 Srba je pobijeno. bilo bi krvi do koljena, a mi bismo mogli izgubiti državu zato. Zato ja smatram da je Morion nas spasao, a ne Muslimane, kad je ušao u Srebrenicu." Dakle, kad kaže o tome da bi tu bio veliki sukob i da bi bilo mnogo žrtava, to demantuje ovo što ste maločas rekli ... Da ne govori o žrtvama koje bi tu bile, naravno da upravo govori o žrtvama koje bi se tu mogle, u takvoj jednoj zapaljenoj situaciji da stvore. Je l' to sporno, gospodine Donia?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ja mislim da ove reči govore same za sebe. One nisu moje reči, kao što vi pokušavate da imputirate, to su reči gospodina Karadžića i one su direktno uzete iz izjave koju je on dao u skupštini bosanskih Srba. Ja sam na početku izneo jedan kratak kontekst u kome je data ova izjava, a ostale reči su, dakle, direktno uzete iz onoga što je izjavio gospodin Karadžić, prema stenogramu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Verovatno je nesporazum među nama, gospodine Donja. Ja nisam ni rekao da su to vaše reči, nego citat koji ste vi izabrali iz, čak sam rekao, pretpostavljam korektno, izabrali iz stenograma govora Radovana Karadžića i onda ga citirali.

SUDIJA MEJ: Mislim da smo iscrpli ovu temu. U svakom slučaju mi možemo da pročitamo šta je svedok rekao, a na nama je da odlučimo kakav efekat treba tim rečima da se da. Pređite na nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej (May). Na strani koja ima ERN poslednji 227, vi citirate još jedan Karadžićev govor. Stavljate

pod naslov "Moramo podsticati incidente kako bi se pojačao sukob". Vi ste tako napisali. A, evo šta, međutim, kaže Karadžić: "Važno je da smo izvukli Srbe iz Goražda. Mi ne želimo da pucamo po Goraždu. Nema potrebe da opalimo ni jedan metak po Goraždu. Mi smo vojnički pobijedili, a moramo politički pobijediti. To znači da ćemo morati predviđati šta će se desiti i preuhitriti događaje. Ugovori koje je muslimanska strana potpisala, su ponižavajući za Muslimane. To je katastrofa, to je za istoriju. To je priznanje srpske pobjede i oni su to potpisali." Je l' taj citat tačan, gospodine Donia?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda, gde ste pročitali da je Karadžić rekao da se moraju podsticati incidenti kako bi se pojačao sukob?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Koncentrišući se na reči, "podsticati incidente", što je engleski prevod koji ja imam kod sebe, dakle, "Moramo da podstičemo ove događaje da bismo videli šta će da se desi dan ranije, tako da bismo mogli da preduzmemo korake koji će ih podsticati da preduzmu nerazumne mere protiv nas."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, zar Karadžić ovde ne govori o političkim rešenjima i odsustvu potrebe da se ratuje, čak kaže da se isпали i jedan jedini metak oko Goražda.

SVEDOK DONJA – ODGOVOR: To je deo onoga što on ovde kaže, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, 34. sednica Republike Srpske, nekoliko zasedanja, 27. avgusta do 1. oktobra. To je ono što ovde piše kod vas jer ja nikakve druge izvore nisam koristio, osim ovog vašeg. Je l' tačno da su tri osnovne teme ove sednice, koja se odvijala u sedam zasedanja, bile galasanje o mirovnom planu, pozanat kao Plan Unije tri republike i ... Dobro, sad ove druge analize vojne pobune nazvane Septembar '93 i poziv Republici Srpskoj Krajini da uputi pomoć, Vojsci Republike Srpske Krajine da uputi pomoć radi napada hrvatskih jedinica. Da li je tačno da, pošto ovde, pre svega vi Karadžića citirate, da se Karadžić pozitivno izjasnio o mirovnom Planu Unije tri republike?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' tačno da je Karadžić izrazio spremnost da se zarad postizanja mirovnog sporazuma Srbi odreknu određenih delova teritorija, koje su držali pod svojom kontrolom.

SVEDOK DONJA – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda, u poglavlju koje ste nazvali "Karadžić objašnjava prirodu odnosa sa Miloševićem", navodi da je "Krajišnik podsetio Karadžića da odgovori na optužbu izvesnog poslanika," nije ni važno kako se zove, da li je tačno, da odgovarajući na ovo kaže, "ja moram da vam kažem da su oni oprezni sa nama, oni su se opekli, veoma nas uvažavaju, ne mogu da kažem da ne vrše pritisak, ali ne vrše ulitativne pritiske, pokazuju veliko strpljenje sa nama". Pa, objašnjava, kaže, da sam ja naročito pomogao kod ustavnih principa. Dakle, uostalom i lord Owen (lord David Owen) je govorio o mojoj ulozi u vezi s tim ustavnim principima. Pa, da li vam je poznato, gospodine Donja, da upravo mojim zalaganjem su prihvaćeni ti ustavni principi, a kad neke principe prihvate sve tri strane, zar nije to najbolji dokaz da je prilaz objektivan i da nije na štetu ni jedne od strana? Dakle, da je to bilo jedno zalaganje upravo da se nađe mirno rešenje. Je l' vam to poznato, gospodine Donia?

SVEDOK DONJA – ODGOVOR: Ne mogu da odgovorim na tu generalizaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Donja. Sad mi recite, molim vas, na strani 03085232, kada prepričavate Karadžićevo izlaganje kažete da on, u prilično nepovezanoj rečenici, izjavljuje kako on očekuje pokolj u Sarajevu. Jeste tako naveli?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Samo trenutak, molim vas. Da li biste bili ljubazni da mi kažete gde bi to moglo da bude, na engleskom jeziku? Evo, našao sam, gospodine Miloševiću, u redu.

SUDIJA MEJ: A gde se to nalazi, gospodine Donia?

SVEDOK DONIA: To je pri dnu strane sa ERN brojem 02989205. Strana 38 mog izveštaja.

SUDIJA MEJ: Hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorite o nepovezanoj rečenici ... Izjavljuje kako očekuje nekakav pokolj u Sarajevu. Vi nekakav pokolj u Sarajevu pripisujete Karadžiću, tumačeći jednu nepovezanu i nerazumljivu rečenicu koju je izgovorio, je l' tako, gospodine Donia?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da, žalim što nisam citirao tu rečenicu iako je ona bila, donekle, nejasna. Ono što sam hteo da stavim do znanja je da, kad se govori o korišćenju teškog naoružanja, on je bio svestan međunarodnih ograničenja, dakle bio je svestan ograničenja koje nameće međunarodno pravo i međunarodni mediji. Verovatno bih mogao b da pronađem gde se tačno nalazi ta rečenica i da je prevedem, ali, na žalost, nemam taj tekst ovde kod sebe, ali mogao bih to da dostavim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: O kakvom pokolju uopšte govorite, o kakvom pokolju u Sarajevu, na bazi te nepovezane rečenice?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Morao bih da pogledam original. Mislim da je on ovde mislio na jedan katastrofalan zaključak o tome šta bi se desilo u Sarajevu, ne govoreći da bi ova ili ona strana počinila takvo jedno kataklizmično delo.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vi ste skoro potrošili ono vreme koje smo vam dodelili, ali daćemo vam još pet minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Teško da mogu za pet minuta da završim, gospodine Mej. Gospodine Donia, evo, preskočiću neke od svojih zabeleški. Na strani 03085240 vi ste upotrebili izraz "Velika Srbija". Upotrebili ste ga u naslovu poglavlja koje glasi: "Velika Srbija će se integrisati oko Beograda i regionalnih centara". Je l' tako, gospodine Donia?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ponovo tražim citat na engleskom

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Donia, 35. pa onda jedan podnaslov u 35. sednici. Kod mene su ovi brojevi, verovatno, drukčiji nego kod vas. 240 je poslednji broj, to sam vam citirao.

SUDIJA KVON: Strana 46 izveštaja. Na dnu stranice.

SVEDOK DONIA: Da, sada to vidim, to je ERN 02980213.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Donia, zbog čega ste upotrebili izraz "Velika Srbija"?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Upotrebio sam ga kao jedan ekvivalent koji je bio u jednoj opštoj upotrebi za čitav srpski narod u integrisanom obliku, kako su to videli neki srpski intelektualci i političari. Ja se slažem da se u

ovom citatu ne pojavljuje izraz "Velika Srbija", ali bez obzira na to, mislim da je smisao te terminologije prikladan da se upotrebi u ovom međunaslovu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Donia, je l' vam poznato da ni jedan predstavnik vlasti Republike Srbije nikad nije upotrebio izraz "Velika Srbija", niti bilo kakav plan Velike Srbije, niti je naša podrška svakom mirovnom planu u Bosni i Hercegovini mogla, na bilo kakav način, da se poveže sa nekim aspiracijama o stvaranju Velike Srbije? Je l' vam bar to poznato, gospodine Donja?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ja bih u celini odbacio tu karakterizaciju. Mislim da citati koje sam naveo kada sam prethodni put bio ovde, pokazuju ne samo da sam bio objektivan, već sam, čak, pretpostavljao da je cilj rukovodstva bosanskih Srba bio da se ostvari integracija sa ostalim srpskim teritorijama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, zar Karadžić nije rekao da "ukupna srpska nacija," govori o srpskoj naciji, "treba da se integriše o nekoliko svojih čvorišta." On govori o najvećim centrima, a, pre svega, oko Beograda koji i jeste najveći centar, uostalom, najveći centar na Balkanu. I univerzitetski i administrativni i industrijski i bankarski i finansijski, naučni, u svakom pogledu. Dakle, da li vam je jasno da Beograd predstavlja jedno istorijsko, kulturno, medicinsko, pravoslavno, versko i tako dalje i ishodište i uhodište celokupne srpske nacije. I Srba iz Amerike (United States of America), Australije (Australia), Evrope (Europe) i Srba iz čitavog sveta. Je l' vam to poznato...

SUDIJA MEJ: Trošite mnogo vremena da biste ukazali na jednu vrlo jednostavnu poentu. Da li prihvatate ovu poentu?

SVEDOK DONIA: Karadžić to ovde ne kaže, ali ja bih se složio kada je reč o značaju Beograda kao centra na Balkanu. Da, s tim se slažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Donia, da li je tačno da je Karadžić rekao, ja mislim da je to 42. sednica, kad analizirate 42. sednicu, "mi sasvim sigurno znamo da moramo nešto da damo". Moraju dati. "To je, van svake sumnje, ukoliko hoćemo da ostvarimo prvi strateški cilj, a to je da se ratosiljamo neprijatelja iz kuće." Vi ste sami konstatovali

SUDIJA MEJ: Imate još minut, gospodine Miloševiću. To je u izveštaju, 42. sednica.

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da, on je to izjavio i mislim da je to, zaista, sažetak stava rukovodstva bosanskih Srba od aprila 1992. godine, pa sve do kraja 1994. godine, dakle, da će morati da odustanu od jednog dela teritorije kako bi osigurali prvi strateški cilj, a taj prvi strateški cilj je, naravno, stvaranje odvojenog srpskog entiteta koji bi bio međunarodno priznat. Mnogi poslanici u Skupštini bosanskih Srba nisu bili spremni da se odustane od takvih teritorija, ali rukovodstvo, konkretno, gospodin Karadžić, Krajišnik, Koljević i gospođa Plavšić su smatrali da je to nešto što je potrebno da bi se ostvario taj prvi strateški cilj, a to je stvaranje celine koja bi bila potpuno odvojena od Muslimana i Hrvata.

SUDIJA MEJ: Vaše poslednje pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je, uopšte, Karadžić pomenuo proterivanje Hrvata i Muslimana iz njihovih domova?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Gospodin Miloševiću, mislim da je to tema rada koju sam obradio u svom izveštaju, u kome naznačavam sve greške u mom izveštaju. Reč je o greški u prevodu za koju sam ja u potpunosti odgovoran. Samo da nađem stranicu u tom dodatku. Strana 9, dodatak izveštaju ... Gospodine predsedavajući, ja nemam ovde ERN broj ... U kopiji koju ja imam ...

TUŽILAC GRUM: Časni sude, to je ERN broj koji se završava sa 5362.

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ja sam ovde naznačio stranu 64, beleška 133 i dao sam ispravljen prevod, to je: "Bez sumnje smo želeli da dosegne-mo prvi strateški cilj, a to je da ratosiljamo neprijatelja iz kuće, a to znači Hrvata i Muslimana" i tako dalje.

SUDIJA MEJ: Da, a sada amicus, da li imate pitanja?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Zahvaljujem, časne sudije. Gospodine Donia, pošto je moje vreme, kao amicus, veoma ograničeno, ja bih vas zamolio da Pretresnom veću objasnite neke stvari koje se tiču samo četiri pasusa vašeg izveštaja i počeo bih od 39. sednice. To je engleska verzi-

ja, strana 56, a radi se o 39. sednici Skupštine Srpske, Republike Srpske, 24. do 25. mart 1994. godine i obratite pažnju na ovaj pasus koji ste vi naslovili ovako, "Karadžić: 'Ja sam odgovoran za sve odluke vojske'", je l' tako?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da to je ERN 02989233, ako sam u pravu?

SUDIJA KVON: 9223.

SVEDOK DONJA: Da, 9223.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja ću vam svaki put obratiti pažnju na stranicu engleske verzije vašeg izveštaja. To je engleska verzija, stranica 56. I sad, vidite, šta vi kažete ovde, ovako ste naslovili, a u tekstu ovoga što vi citirate kao Karadžićeve reči, stoji "ja sam odgovoran vama i narodu, meni su odgovorni komandanti," pa da ne čitam dalje, kaže ovako: "Ja potpisujem, ja odlučujem i odgovaraću za svaku svoju odluku", je li tako?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Je li to, ipak, malo drukčije od ovoga što piše ovde da odgovara za svaku odluku vojske. On je ovde rekao da odgovara za svaku od onih odluka koje bude potpisao i iza kojih stoji svojim potpisom, je li tako?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Mislim da je suština njegove izjave da on prihvata odgovornost za sve vojne odluke i objašnjava to na osnovu toga što on preuzima odgovornost za formiranje Vrhovne komande i da se ne krije iza Vrhovne komande. Dakle on, zaista, prihvata odgovornost za njene odluke.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ali samo one koje potpiše? "Da" ili "ne"?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Mislim da u onome što on kaže "da se ne zaklanjam iza Vrhovne komande" je nešto više od toga da kaže da preuzima odgovornost samo za ono što potpiše.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E, sad, obratite pažnju na englesku ... Vaš izveštaj, na stranicu 75 ... Engleska verzija, strana 75, to je 52. sednica, naslovljeno je "Karadžić izdao i pismeno i usmeno naređenje da se zauzme Srebrenica." Ja sad ne mogu da vam citiram sve to. On ovde

stoji iza direktive broj 7 i to kaže izričito, kojom smo se već bavili i koja je bila predočavana od strane tužioca, ali negde u sredini toga pasusa kaže. Spominje Tolimira pa navodi kako Tolimir ohrabruje vojsku da nastavi "dok mi ljudi nisu rekli: 'Pa, čoveče, on tebe hoće da umeša da slučajno ne bi ti rekao da ti nisi za to'". Jeste li vi to našli u dokumentima i je li to tako kako stoji u vašem izveštaju?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Vi imate original na srpskom, pretpostavljam, a u fusnoti se pominje ono šta je on rekao.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja ću sad poći dalje i to na stranici 83 engleske verzije. To je 54. sednica. Taj pasus je naslovljen "Karadžić je potpisao sedam direktiva koje su mu podnete". I tu, sada, govorite, stavljajući pod navodnice da je on kazao: "Ja sam pregledao, odobrio i potpisao sedam direktiva. Osmu i devetu mi niko nije podneo, ni da je pročitam, a kamoli da je potpišem, radi toga što je general Gvero pisao i ostali koga će da slušaju. Ja to neću da trpim". Da li je i to, takođe, nešto što ste vi našli u dokumentima da je Karadžić izjavio?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Sad mi ovde imamo i to je već prezentirano Sudu. To je tabulator 2, dokaz 553 kod Ruperta Smita (Rupert Smith), to je ta direktiva broj 7. I ja bih obratio pažnju samo na ono što se nalazi u toj direktivi koju vam je tužilac predočavao već u jednom, samo ... Jednu jedinu rečenicu, ali se tiče Drinskog korpusa, a to je na desetoj strani engleske verzije. Zadnji pasus te direktive. Ja imam pri sebi tu direktivu. Pogledajte desetu stranicu, zadnji pasus engleske verzije koja se tiče Drinskog korpusa, gde se navodi ... Tužilac je insistirao na jednoj rečenici, ja se na nju neću vraćati, koja se, takođe, nalazi u tom delu, ali ovde se govori o tome da se krajnje upornom i aktivnom odbranom spreče prodori neprijatelja, pa se onda, na kraju tamo, se govori o tome da treba naneti poraz protivnoj strani. Govori se, uglavnom, o ratnim planovima, je l' tako?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Koje je vaše pitanje, gospodine?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li se tu, u tom pasusu te direktive, govori, uglavnom, o tome da treba braniti određene teritorije i govori se, uglavnom, o vojnim operacijama?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da, vojne operacije koje će imati velike posledice po civilno stanovništvo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja to neću tumačiti, to tu lepo piše, jer ja sam uveren da će sudije to lepo pogledati. Međutim, bio je još jedan dokaz koji je ovde već izveden u predmetu Rupert Smita, to je opet dokaz 553, tabulator broj 3, gde se radi o operativnoj razradi te direktive. Ja imam, takođe verujem da ste to vi već pogledali i ako možete i ovo da pogledate. To je direktiva za dalja dejstva, razrada one direktive koju je dao Karadžić, a potpisao je Ratko Mladić. I sad pogledajte prvu tačku: "Osnovne karakteristike vojno-političke situacije". I ovde se navodi: "Od početka godine, a posebno u drugoj polovini marta meseca, muslimanske snage su sinhronizovano pristupile grubom narušavanju sporazuma o četvoromesečnom prekidu neprijateljstava." Da li ste videli to i da li ste uočili to i da li ste to povezali sa onom operativom koju vam je tužilac predočio.

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Tu su dva pitanja. Da li sam video, ne, nisam video taj dokument pre nego što ste mi ga vi dali. A drugo, da li ga povezujem sa ovom izjavom Karadžića i sa operacijom, ne to nije bila moja namera već da prepustim rukovodstvu Skupštine bosanskih Srba da govori samo u vezi sa tim pitanjima.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vam neću ... Ima tu dosta toga, sudije će pogledati gde se govori o grupacijam na istočnom delu tog fronta, to sudije mogu da pogledaju. Pročitaću vam samo još u tački 2 tog istog, znači, na sledećoj strani "Zadatak Vojske Republike Srpske." Na osnovu direktive broj 7 Vojska Republike Srpske ima zadatak, krajnje upornom odbranom na svim delovima ratišta, odbraniti teritoriju Republike Srpske." Da li ste to mogli da stavite u kontekst svega onoga što ste mogli da pročitate u zapisnicima sa sednica Skupštine?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Kao što sam već rekao, to nije bila moja namera u ovom mom radu. Ja namerno niosam uključivao nikakve referenice u odnosu na ostala dokumenta, bilo da je reč o izveštajima u štampi ili različitim hronologijama jer to bi bio apsolutno ogroman zadatak. Dakle, odgovor je "ne". Ja nisam težio tome da povežem ovaj konkretni dokument sa raspravom na sednici Skupštine bosanskih Srba.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: I evo, časne sudije, ja imam samo još dve stvari, mislim da mogu da stignem za nekoliko minuta to da završim. Ja sam uveren, vi znate da mi amicus nismo vodili nikakve naše istrage. Niti možemo niti to treba da radimo. Međutim, uveren sam da Tužilaštvo mora da ima ovu knjigu koja je objavljena pre više meseci i hteo bih da vidim da li je

gospodine Donia video tu knjigu i da li je uopšte pročitao. Ovdje se radi o svim naredbama koje je izdao gospodin Karadžić. Ja bih samo dve naredbe koje se tiču ... Koje su prevedene na engleski. Ova knjiga je i na srpskom i na engleskom, istovremeno. Sve naredbe Karadžićeve ... Samo dve naredbe koje se tiču 11. jula 1995. godine. Dakle, 11. juli u vreme kada je krenuo napad na Srebrenicu.

SUDIJA MEJ: Hajde da vidimo da li svedok uopšte može da nam pomogne oko toga. Možda se desi da on ništa ne zna o tome. Doktore Donja, čuli ste šta je rekao gospodin Tapušković. Da li vi znate išta o ovome o čemu on govori?

SVEDOK DONIA: Gospodine predsedavajući, nije mi poznat taj rad koji on citira.

SUDIJA MEJ: Moguće je da ćete moći da nađete drugog svedoka koji time može da se pozabavi.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, ako postoje sve ove odluke, svi ovi dokumenti koje je gospodin Donja gledao, jer vi ste se, uglavnom, bavili pisanim dokumentima, koliko sam ja razumeo, ovde se radi o dve odluke donete 11. jula, koje je potpisao Radovan Karadžić i koje se tiču naredbi o postavljenju komesara koji treba da se ... I to Deronjić Miroslava koji je trebao da se stara o tome, upravo, da se poštuju humanitarne i ratne naredbe i obe su 11. jula. Ako biste mogli da ih pogledate pa da vidite kako one glase i da li ste ih videli, ako niste, onda ćemo sačekati možda nekog drugog svedoka ...

SUDIJA MEJ: Da, shvatio sam poentu toga, ali dajte da sačekamo nekog drugog svedoka koji može time da se pozabavi. Hvala lepo, gospodine Tapušković.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Časni sudija, imao sam još jedno pitanje ...

SUDIJA MEJ: Da?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: ... a to se tiče stranice 72 engleske verzije, 52. sednica, gde se govori o problemu Srebrenice i Žepe i gde se govori o jednoj naredbi generala Gvera i gde on kaže: "U vreme kada je taj Drinski korpus davao brigadu na sarajevskom ratištu i kad nismo dovodili ni jedinice MUP-a, ni jedinice iz drugih zona odgovornosti izuzev jedinica Drinskog korpusa", da li ste ikada u tim dokumentima našli ijedan podatak da je bilo koji komandant pozvao neku jedinicu Vojske Jugoslavije da učestvuje u bilo kojoj operaciji vezanoj za ove prostore u Bosni i Hercegovini i drugo, a da li je to, kada je u pitanju Hrvatska, bio drugi slučaj? Evo, ako možete to da odgovorite.

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Vaše drugo pitanje mi nije sasvim jasno, nisam siguran na šta se to odnosi. Šta je različito u Hrvatskoj? Nisam u mogućnosti da shvatim šta me pitate.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li ste imali podatke da je na strani bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana, kada se išlo preko teritorije Bosne i Hercegovine prema Srpskoj Krajini, bilo hrvatskih vojnih jedinica, a da u naredbama koje se tiču rada Drinskog korpusa nikada nije sudelovala niti je pozivana u pomoć bilo koja jedinica Vojske Jugoslavije?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Mislim da je to bilo vaše prvo pitanje. Vaše drugo pitanje se odnosilo na Hrvatsku. Ja se time nisam bavio i drugo, moj stav je da ja nisam vojni ekspert da bih se bavio time koje vojne jedinice su bile ili nisu bile u Bosni u julu 1995. godine. A kada je reč o vašem prvom pitanju koje je, u stvari, bilo o dokumentima o Vojski Jugoslavije, ja to nisam video niti mi je poznat takav dokument. Siguran sam da on postoji u arhivama i te uloge su, verovatno, objašnjene u arhivi Srbije, međutim, ona meni nije bila na raspolaganju.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Nisam siguran da ste me razumeli. Ovde, u ovom citatu vi navodite ... General Gvero kaže da nije pozivao nikakvu drugu jedinicu, ne samo Vojske Jugoslavije, nego nikakvu drugu jedinicu MUP-a niti jedinice iz drugih zona odgovornosti srpske vojske u Bosni. Ovde se uopšte ne spominje Vojska Jugoslavije. Ja vas to nisam ni pitao nego Drinski korpus je upotrebljavao samo jedinice u Bosni i Hercegovine, je li to jasno po ovome što je ovde citirano ... Srpske vojske u Bosni i Hercegovini ...

SUDIJA MEJ: Mi možemo da pročitamo ono što piše, hvala vam lepo. Izvolite.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC GRUM

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Doktore Donia, ja bih htio da se vratimo na 30. sednicu skupštine, na reči gospodina Miloševića, a to je dokazni predmet 538, tabulator 9. Taj će tekst da bude na ekranu ispred vas. Molim poslušitelja da podesi sistem. Hteo bih da skrenem vašu pažnju na pet različitih rečenica koje je upotrebio gospodin Milošević u obraćanju na sednici skupštine. Prvi pasus, o njemu ste već svedočili i on počinje: "Otvorilo se čak i pitanje, što ja smatram zaista neprihvatljivim: da li se odustaje od cilja? Ja ću da vam kažem, ne, ne odustaje se od cilja." I onda vam čitam poslednji red tog paragrafa. "Cilj može da se postigne na mnogo načina, ali ne u svakoj tački". Vi ste svedočili kako treba da se interpretira reč "cilj". Kada gospodin Milošević kaže "ne u svakoj tački", šta na osnovu toga može da se zaključi? Na koje aspekte cilja je gospodin Milošević upućivao u maju 1993. godine i na koje aspekte cilja je mislio da treba da se ostvare?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Što se tiče konteksta u kome je on govorio, jedino što možemo da zaključimo je da se "cilj" odnosi na jedinstvo Srba u nekom entitetu. Ono što u to vreme još nije bilo završeno, bila je integracija Srba unutar Bosne i Hercegovine, unutar jedinstvene teritorijalne jedinice, niti integracija Srba na jednoj široj osnovi, što bi uključilo Srbe iz Republike Srpske Krajine i Srbe iz Bosne i Hercegovine i iz Srbije.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Ako pogledate sada niže, ispod ovog pasusa jedan sledeći red gde gospodin Milošević kaže: "Postavlja se pitanje ko ima pravo da odabere te nerazumne gubitke u ime naroda?" Može li da se zaključi da gospodin Milošević zaključuje da bi odbacivanje Vens-Ovenovog mirovnog plana (Vance-Owen Plan) rezultiralo nerazumnim gubicima?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sledeći red na koji želim da vam skrenem pažnju ...

SUDIJA KVON: Gospodine Grum (Groome), možete li da nam kažete o kom je tabulatoru reč? Da li je to tabulator 9 dokumenta 538?

TUŽILAC GRUM: Da, to je strana 96 tog dokaznog predmeta

SUDIJA KVON: Ali dokument koji mi imamo ima 116 strana.

TUŽILAC GRUM: Izvinjavam se, časni Sude, to je na stranici 96 tog dokumenta.

SUDIJA KVON: 96, a ne 116. U redu, hvala vam.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sledeći red na koji želim da skrenem vašu pažnju je rečenica koja se nalazi ispod tog pasusa. Gospodin Milošević kaže: "Ako mi sačuvamo naš narod i teritorije, te fabrike ćemo lako da osvojimo". Na šta gospodin Milošević misli kada kaže "naš narod"?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Nekoliko rečenica pre toga, gospodin Milošević počinje da koristi množinu u prvom licu jednine, "mi", tačnije, ekvivalent te reči na srpskom. U ostatku obraćanja on nastavlja da koristi izraz "mi". To je prvi put upotrebljeno u odnosu na bosanske Srbe. On govori kolektivno o sebi i bosanskim Srbima i o sebi govori kao vođi bosanskih Srba, dakle, u ulozu vođe bosanskih Srba. I u ovoj rečenici i u nizu rečenica, on, u stvari, govori u prvom licu množine i ide izvan konkretnih mera Vens-Ovenovog plana ka sledećim koracima, a to je konsolidovanje srpske vlasti i utvrđivanje srpskih dobitaka u Bosni i Hercegovini.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sad bih skrenuo vašu pažnju na ono šta je rečeno nekoliko redova ispod, to je strana 97 dokaznog predmeta 538, tabulator 9: "Pitanje koje se sada postavlja je kako ćemo da objedinimo privredu u ovim srpskim pokrajinama?" Šta možemo da zaključimo na osnovu ovoga ovde?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Pa, bilo bi razumno da se zaključi da on govori o raznim političkim entitetama, jedinicama, u kojima žive Srbi, što uključuje Republiku Srpsku Krajinu, Srbiju, Republiku Crnu Goru i Republiku Srpsku.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I nekoliko redova ispod toga, gospodin Milošević kaže sledeće: "Srpske teritorije će u privrednom, kulturnom, obrazovnom i u svakom drugom smislu biti jedno. Karadžić je govorio o sličnom primeru i tako dalje i stoga ja smatram da ne treba previše da bi se zaključilo

kuda ide ovaj proces.” Šta može razumno da se zaključi iz ovoga što kaže gospodin Milošević, “ka čemu ide ovaj proces”?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: U ovom kontekstu ovaj proces je išao ka ujedinjenju srpskog naroda u jednu političku jedinicu.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I poslednja rečenica za koju tražim vaš komentar je sledeća, gospodin Milošević kaže: “Ne treba počinuti tragičnu grešku koja bi brutalno preseklala naš put ka uspehu. Da li će skupština da se odluči za razuman način ili za nerazuman način za postizanje cilja?” Šta može da se zaključi na osnovu ovoga?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Razuman put ka ostvarenju cilja u ovom kontekstu je Vens-Ovenov plan i prihvatanje Vens-Ovenovog mirovnog plana kao i koraci koji su kasnije učinjeni da bi se konsolidovala srpska vlast.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A šta je nerazuman način za ostvarenje cilja?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Nerazuman način bi bilo odbaciti Vens-Ovenov plan.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Uzimajući istorijski kontekst tog vremena i debatu koja je tome prethodila, da li ove reči odražavaju osobu koja se suštinski ne slaže sa ciljevima poslanika Skupštine Republike Srpske, koji su se suprotstavili Vens-Ovenovom mirovnom planu ili da li ove reči odražavaju osobu koja deli te osnovne ciljeve ili osobu koja se ne slaže sa njima ili sa njihovim mišljenjem o tome kako treba taj cilj da se postigne?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Ovi ciljevi su nešto zajedničko što dele rukovodstvo bosanskih Srba i gospodin Milošević. Dakle, ovo je osoba koja izražava postojanje zajedničkog cilja. Dakle, on, ta osoba i bosanski Srbi imaju zajednički cilj i način postizanja tog cilja je ono o čemu se, zapravo, raspravlja u ovim diskusijama.

TUŽILAC GRUM: Nemam više pitanja.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Doktore Donia, da li biste želeli nešto da dodate?

SVEDOK DONIA – ODGOVOR: Da, gospodine predsedniče, ukoliko mi dozvolite. Ova 30. sednica se odvijala pod jednim veoma intenzivnim fokusom međunarodne zajednice i međunarodnih medija i vodila se jedna debata

od 17 sati koja je bila vrlo značajna u tom kontekstu. Prošli put, ja mislim da je gospodin Milošević u potpunosti pročitao svoje uvodno izlaganje gde je rečeno da takvi ciljevi, kao što su jednakost i sloboda srpskog naroda, su ostvareni Vens-Ovenovim planom. Kasnije se vodila jedna vrlo živa diskusija što je vrlo tipično za Skupštinu bosanskih Srba i rečeno je u toj debati nekoliko stvari i to direktno gospodinu Miloševiću. Između ostalog dva poslanika su rekli da su ih izdali rukovodioci Srbije i Crne Gore, a dve druge osobe u Skupštini, u direktnom obraćanju gospodinu Miloševiću su govorile o tome kako vojnici ginu sa njegovom slikom. Gospodin Branko Simić je rekao: "Gospodine Miloševiću vas vole svi Srbi iz Bosne i Hercegovine. Svaki vojnik kog smo sahranili u dolini Neretve, po pravilu je na grudima imao vašu sliku." Ovo se vidi na strani 34 engleskog prevoda onoga šta je rečeno na toj sednici, a ERN broj na toj strani je 02150137. Onda je general Subotić rekao: "Vojnici ginu sa vašim portretom na svojim majicama." Posle ovoga je usledio govor jugoslovenskog predsednika Dobrice Čosića gde je on ponovio svoju raniju formulaciju o tome kako srpski narod svuda ima iste ciljeve, a to je da dođe do konačnog oslobođenja i ujedinjenja Srba. On je ranije to pripisao nečemu što se formulisalo tokom dva veka i dodao je da je ovo već sedmi rat koji se vodi, da bi se to ostvarilo. Rekao je da nema ničeg hitnijeg i ničeg što je više sveto od borbe za jedinstvo i stvaranja uslova da se očuva to jedinstvo. Onda je general Mladić održao jedan duži govor u kome je naglasio koncept da neprijatelji bosanskih Srba imaju najmodernije oružje koje je čovek izmislio, a da Srbi nemaju ništa. I, dakle, u tom kontekstu, posle svih ovih reči je gospodin Milošević drugi put održao govor i ceo ton je bio veoma različit od njegovog uvodnog izlaganja. U ovom svom drugom govoru on počinje od toga da je ili zadatak ostvaren, pa je stigao do toga da kaže da je delimično ostvaren, a da je puno toga još ostalo da se uradi. On, isto tako, govori u prvom licu množine i govori kao vođa bosanskih Srba. U jednom trenutku kaže: "Mi treba da imamo lokalnu vlast i sopstvenu policiju" i tako dalje, govoreći o određenim teritorijama u Bosni. To je na strani 95 dokumenta na BHS-u, ERN broj je 02150190. Onda je rekao jednu rečenicu koja nije prevedena na engleski jezik. Ja bih to sada pročitao na srpskom i mislim da to treba da se ubaci odmah posle ovoga gde on kaže "treba da imamo sopstvenu lokalnu vlast, sopstvenu policiju" i tako dalje, a to je sledeće: "Rezervisani krajevi koji se kroz proces na određeni način polako ukрупnjavaju, stabilizuju i stavljaju u tu funkciju". Dakle, još jedna odlika ovog govora je da on sada govori i o nečemu što je izvan Vens-Ovenovog plana i on poslanicima iznosi razne korake koji bi mogli da budu preduzeti,

koji bi, možda, išli ka podrivanju Vens-Ovenovog plana putem ovih, dakle, dopunskih koraka. I, naravno, nigde se više u njegovom govoru ne spominje sloboda i ravnopravnost kao ciljevi srpskog naroda već se, dakle, implicitno koristi reč "cilj" da bi se označilo ujedinjenje svih Srba. I ovo je, po meni, veoma značajna promena u stavu koja govori i otome kakva je atmosfera bila na Palama u to vreme, kao i o tome kakvi su bili ciljevi bosanskih Srba i gospodina Miloševića. To su, dakle, bili zajednički ciljevi.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću, vrlo kratko, molim vas, pošto smo već prešli vreme koje smo izdvojili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ : Gospodine Mej, gospodin Donia je sad izneo jedan čitav niz potpuno iskrivljenih interpretacija mojih govora. Pošto sam ja na toj sednici govorio dva puta, ja neću da ponavljam. Govori o ciljevima, a ja imam ovde novine od tog dana koje tražim da se unesu kao dokazni predmet, gde ja sasvim jasno kažem šta je to cilj srpskog naroda na Balkanu: "Rekao bih sasvim kratko: cilj srpskog naroda na Balkanu bio je i ostao da bude slobodan i ravnopravan." A, onda, objašnjavam i druge razloge zašto treba usvojiti Vens-Ovenov plan i da se ne govori o tome zašto bi bilo nerazumno i tako dalje ... Molim vas da uvedete kao dokazni predmet. A drugi moj govor ... To su novine od toga dana, prema tome, to je potpuno čista i jasna interpretacija, a ne ove nebuloze koje slušamo ...

SUDIJA MEJ: U redu

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A drugo, u drugom govoru, u drugom govoru koji ide posle, kako kaže gospodin Donia, posle, zaista, vrlo žive, emotivne i tako dalje, diskusije, koji je sasvim kratak, ja kažem da ću sa najvećom odgovornošću da im kažem šta mislim, ali da im kažem i svoje utiske. I kažem: "Govorili ste otvoreno i iz srca", što je jasno bilo, bila je vrlo emocionalna ta skupština. "Najveći deo onoga što ste govorili odnosi se na svirepost i nepravde rata." Ljudi su govorili o strašnim zločinima koji se vrše nad srpskim narodom. "U srpskom narodu kroz čitavu njegovu istoriju, na žalost, postoji ili bi bolje bilo reći, postoji previše istinitih svedočanstava o strahotama rata, ali sve to što smo danas čuli od svedočanstava", govorim u prvom licu množine, da, to što smo danas čuli, mi koji sedimo tu, sedimo u toj Skupštini. "O strahotama rata, sve može da se sjedini u jedan jedini argument i jednu jedinu konstataciju i poruku da rat treba da prestane što pre, da rat treba da presta-

ne odmah." Dakle, posle svih tih emotivnih diskusija upravo to sve što se govori, ja tumačim da treba staviti u jedan jedini argument, u jednu jedinu poruku, da rat treba da prestane odmah. I onda govorim o tome šta i kako treba da se učini i kažem: "Skupština mora da ima i hrabrost i samopouzdanje da se u ovim okolnostima, na kakvoj-takvoj osnovi, ali dovoljnoj osnovi plana, Vens-Ovena, postigne cilj, a ne učini tragična greška koja svirepo preseca put ka uspehu. Da li će se Skupština odlučiti na razuman ili nerazuman put ka cilju, valjda niko ne treba o tome da ubeđuje skupštinu. Mislim da je mir razuman put. U protivnom, pod parolom da samo Srbi neće mir, mogu se samo zločini nad Srbima, da izvrše. Ne možete sada kada se otvara put ka miru objasniti narodu zašto da gine svirepije i masovnije nego u čitavom toku današnjeg rata. Ne možete to objasniti srpskom narodu u Republici Srpskoj, ali ni srpskom narodu u Srbiji." To je moj drugi govor. A ovaj prvi, kao dokazni predmet ... Drugi govor sam već priložio ... Mislim da posle svedočenja lorda Ovena je besmisleno uopšte tumačiti tu Skupštinu na Palama i njene pojedinosti. Molim da uzmete ovo kao dokazni predmet.

SUDIJA MEJ: U redu, ovo može da se uvrsti u dokazni predmet. Dodelićemo ovome "D" broj, a na nama je da protumačimo ove različite izjave. Ja sam vam dozvolio da odgovorite zato što je svedok rekao nešto što može da se uzme protiv vas, a na nama je da da donesemo konačnu odluku. Molim da se dodeli "D" broj.

sekretar: Ovo će biti dokazni predmet 213.

SUDIJA MEJ: Hvala vam, doktore Donia, što ste došli. Ovim se završava vaše svedočenje. Sad možete da idete.

SVEDOK DONJA: Hvala.

SUDIJA KVON: Ovaj dokazni predmet treba da bude D214, a ne 213. Molim vas proverite tokom pauze.

SUDIJA MEJ: Sada prekidamo sa radom. 20 minuta pauze.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Molim da svedok sedne. Svedoče B-1097, vi ste, naravno, još uvek pod svečanom izjavom koju ste dali ovde. Podsećam radi zapisnika da je ovaj svedok svedočio u julu. Obavljeno je glavno ispitivanje i deo unakrsnog ispitivanja, ali je ostalo još pola sata unakrsnog ispitivanja koje nije završeno jer se optuženi razboleo i zbog toga će sada optuženi da nastavi sa svojim unakrsnim ispitivanjem u tom vremenskom periodu. Prvo želim da se zahvalim svedoku što se vratio. Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1097, da li se prvi incident desio 31. maja kada je Omer Selimović, koji je bio jedan od vojnika muslimanske vojske, došao u Klisu sa ostalim muslimanskim vojnicima?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nije se desio nikakav incident.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je tačno da je na liniji razdvajanja bila pucnjava i to žestoka?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U tački 14 vi kažete: "Omer Selimović, jedan od vojnika muslimanske vojske, došao u Klisu gde smo bili te noći kod nekih rođaka. On je došao sa ostalim muslimanskim vojnicima i rekao ljudima da pođu s njim na slobodnu teritoriju. Sa njima smo krenuli nas oko stotinu. Na liniji razdvajanja bilo je nekoliko mitraljeskih gnezda i pucnjava je bila žestoka" i tako dalje. Prema tome, kako možete da kažete da nije bilo žestoke pucnjave na liniji razdvajanja kad to tvrdite vi upravo u svojoj izjavi, tačka 14.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nije tačno. Gospodin Omer Selimović je došao da izvuče ljude iz ... Sa te slobodne teritorije, da bi spasio ljude. Pošto mi smo uspeli izaći, on je ostao pa se posle kasnije izvukao sa vojskom iz okruženja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' bilo ili nije bilo ove žestoke pucnjave, ove o kojoj govorite vi, o kojoj ste ... Sad sam citirao iz vaše izjave.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Od strane, srpske strane je bilo pucnjave, dok naša Teritorijalna odbrana to nije radila uopšte.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorite o žestokoj pucnjavi na liniji razdvajanja ...

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Da, sa srpske strane, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada pojašnjavate da je sa srpske strane ... Znači, vi niste pucali nego su samo Srbi pucali?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Mi nismo imali uopšte oružje, gospodine Miloševiću. Mi, civili i tih par vojnika nismo uopšte otvarali vatru ... Nije bilo ni pucnjave sa naše strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine 1097. Vi opisujete ljude kojima ste se predali. Kažete: "nosili su maskirne uniforme i nisu imali nikakve oznake", je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A vi ste lično prepoznali ljude koji su bili prisutni kad su vas lišili slobode. Pominjete jedan prilično veliki broj ljudi. Jesu li to sve bili ljudi iz vašeg kraja, Pošto ih poznajete i pominjete im imena.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Naravno da poznajem te ljude ... Iz susednih sela prepoznajem, ali bilo je i dosta koje nisam prepoznavao, koji su bili iz Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako znate da su bili iz Srbije? Znate samo po tome što ih niste poznavali, a nabrojali ste mnoge koje ste poznavali.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ne zato što su ... Bila je to aktivna vojska ... Bilo je aktivne vojske koju su bili obučeni ... Dok ovi domaći naši nisu imali uniforme kompletne, bili neobrijani i neurdeni za razliku od ovih, od aktivne vojske, koji su bili uredni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da nešto račistimo. Vi kažete da su vojnici na mostu nosili maskirne kape koje pre toga nikad niste videli. Da su odveli Džemala Dulića i da su Srbi tukli te ljude palicama za bejzbol i drugim predmetima. Prvo, otkud palice za bejzbol u Bosni, kad tamo niko nema takvu, takvu stvar, kao što je palica za bejzbol?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nisam ja ... Tamo ... Bili su bejzbol palice, pendreci, šipke željezne i ostali rekviziti kojima su tukli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tvrdite da su tukli ljude bejzbol palicama?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Da, bejzbol palicama, pendrecima i željeznim šipkama, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ti koji su tukli ljude, je li tačno ... To nije mogla biti, nikako, redovna vojska?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Sigurno da je bilo među njima aktivne vojske, al' bilo je i domaće ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je moguće da se aktivna vojska pomeša sa nekim ... Pa to bude tako dezorganizovano?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ja ne znam da li je to bilo dezorganizovano ili nije, samo su bili aktivni ... I oficira i pomješane i ovih ... Ja to ne znam kako se to moglo desiti ... To nikada nisam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kada opisujete ljude koji su vas odvodili u Karakaj, da li je tačno da su meštani Srbi imali sivomaslinaste uniforme i maskirne kape i imali razne oznake?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste. Bilo ih je, čak i u sivomaslinastim uniformama, zimskim uniformama ... Nisu bili svi jednoobrazno obučeni ni ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, je li vam to govori da to nije mogla biti JNA?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ja sam vam već rekao, gospodine Miloševiću, da je bilo sa njima i aktivne vojske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prilično neodređeno ... Jer ti što nose u julu zimske uniforme, koji nemaju oznake, koji su različito obučeni i tako dalje, svakako nisu mogli biti JNA.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ali su bili i oficiri JNA. Bilo je i vojnika koji su ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da ste vi prepoznali lica koja su bila tamo ... Govorite o izvesnom Vidovići i kako mu se zove otac i

o izvesnom Arapoviću i Pejiću i nizu drugih koje pominjete, nekoga ko je imao kuću pored tehničke škole u Karakaju, a radio u "Šper-ploči", neki mašinski-tehničar, imao kuću preko puta "Vezionice", pa njegovog brata, pa kako mu se zvala majka. Dakle, sve to što pominjete govori da se radilo o meštanima je l' tako ili ne?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Pa, ne mogu da pričam za ove koje ne poznajem. znam samo da su bili aktivna vojska, a to ... To su navodi tačni. To su razne kolege koje su sa mnom radili i zato znam njihova imena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li je tačno da su vas pustili da idete na slobodu?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jedan od njih me je pustio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne znam koliko njih je trebalo da vas pusti, al' pustili su vas da idete na slobodu.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste, pustio me čovjek jedan, radnik koji ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kažete da ste videli jednog vojnika koji je bio jedini, koji je imao uniformu JNA sa petokrakom na glavi. Znači, nije bio ni s kakvom jedinicom JNA, već je, bez obzira na uniformu, bio meštanin iz Karakaja. I zvao se Stevanović. Je l' tako ili nije? Kažete da je imao kuću u blizini groblja u Karakaju? Kažete "on je bio jedini koga sam video sa crvenom zvezdom."

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, je li jasno da, bez obzira na tu uniformu koji je nosio, kažete "jedini koji je imao takvu uniformu", da on nije bio ni u kakvoj jedinici JNA, nego meštanin koji se tu zatekao, a obukao uniformu JNA.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: To je tačno, gospodine Miloševiću, ali jedan od tih aktivnih je putovao sa mnom do Novog Sada, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovi koji su vas spasili ...

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nego šta?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jedan od oficira tih, ili vojnika ... Šta je sve ... Ja ne znam koji čin je imao ... On je slučajno putovao od Šapca do Novog Sada sa mnom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta do Novog Sada? Šabac je u Srbiji, Novi Sad, takođe, u Srbiji?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste, gospodine Miloševiću. Išao sam sa lokalnim autobusom od Loznice do Šapca, a taj isti autobus je išao iz Zvornika za Novi Sad, pa ja taj ušao u Zvorniku i putovali smo u istom autobusu ... Sjedili na zadnjem sjedištu autobusa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I iz toga ste zaključili, to što ste vi putovali istim autobusom ... To je bila redovna linija, valjda, autobska, seli ste u autobus i putovali, je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste. Zaključio sam da je aktivni vojnik, da je putovao do Novog Sada, da je pričao čisto ekavski za razliku od ovih mještana i znam da je on .. Bio oficir, imao unifrmu ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bio oficir ... On u uniformi putuje kroz Srbiju. Kakve on ima veze s tim vašim događajima o kojima vi govorite?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Kako da nema, ako je bio na obezbjeđenju tog logora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete "on je bio jedini koji je imao uniformu JNA", to ste maločas potvrdili, ali da je i to bio meštatin?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Da. Imao je staru SMB uniformu, gospodine Miloševiću, tu lepo stoji. Imao je staru SMB uniformu, dok su ovi imali maskirne uniforme, aktivna vojska ... Taj gospodin ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1097, jasno mi je to. Recite mi, molim vas, savim direktno, vi niste videli nikakvo streljanje, je l' to tačno?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste. Nisam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niste, dakle, videli nikakvo streljanje?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ne, nisam, masovno streljanje

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niste videli ni pojedinačno streljanje?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nisam jer su izvodili u rezervnu prostoriju gde su ubijali. Nisu pred nama, osim dva ubistva ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jasno je, dakle, vi niste videli nikakvo streljanje?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste, gospodine Miloševiću, nikakvo masovno streljanje nisam video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ni masovno ni nemasovno, jednostavno nikakvo.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jednog su čovjeka ubili iz automata koji je uzeo kabal da se ubije strujom njega su ubili ... Čovjeka izrešetali ... To je sve što sam vidio tu. I vidi osam čovjeka koji je bio bez glave. Tvrdili su mu braća da je ... Njegovo ime, pošto su mu braća bila u kamionu ... Ubijen sa tog mjesta gdje smo odvedeni ... Emir Selimović se zvao. Nije imao glave, ali nisam mogao da ga poznam baš po odijelu ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kažete da je jednog dana došao nekakav četnički vojvoda Rakić iz sela Cer koji je ranije radio u "Inženjeringu" u Zvorniku, je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A bio je poznat po tome što je pekao cigle kod kuće i zvali su ga "četnik".

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I on je govorio kako će da ubije "balije". Tako se izražavao je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Terao vas je da pevate pesme.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste, pjevali smo "Oj, Alija, ako bude rata, klačemo te ko Miloš Murata", upravo tako, gospodine Miloševiću. To je jedna od pjesama koje smo pjevali, ali pjevali smo još ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači on vas je maltretirao, je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I taj čovek, kako ste ga opisali i šta je radio i gde je bio i odakle je bio, nije iz Srbije niti je pripadao nikakvim vojnim snagama Jugoslavije. Je l' to jasno ili nije?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jasno je, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A iz tog pakla vi ste pobjegli na sigurno mesto. I to je bila Srbija, je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nisam imao izbora. Nije mi taj dozvolio da idem prema Tuzli i tamo gdje mi je bila familija. Rekao mi je da samo mogu da idem na ovu stranu. Pitao me je da li imam nekog u Srbiji i ja sam otišao kod bratove žene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Otišli ste na sigurno mesto i to sigurno mesto je bila Srbija.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ja sam mislio da je sigurna, ali nisam imao izbora jer Srbija isto nije bilo sigurno mjesto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' vas neko maltretirao u Srbiji?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Pa, nije me niko znao, ni ko sam ni šta sam, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niko vas nije ni pitao ništa, niko vas nije zaustavljao, pretpostavljam?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nije ... Nisam imao problema, jer ko je znao ko sam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste prešli u Srbiju, dakle, u Mali Zvornik, pa u Loznicu, pa u Šabac, pa za Novi Sad, gde ste se smestili, je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda ste bez ikakvih problema tamo tržili pasoš i dobili, mogli da idete gde god ste hteli, je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li to nešto što sasvim jasno pokazuje da, ne samo da u Srbiji niste imali problema, nego je morao neko,

valjda, neko da vas pita ko ste, šta ste, tako ste i pasoš dobili. Pa vam ni onda niko nije pravio probleme, je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Meni lično nisu, ali bilo je ljudi kojima su pravili. U tom logoru ... Bio je jedan prihvatni centar u vidu logora u Suboticu, ali sam čuo da su ljudi imali i tamo problema. Ja, lično, nisam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste čuli da su ljudi imali problema. Vi kažete da su u tehničkoj školi u Karakaju bili zatvoreni vaši rođaci, je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste. Kompletna familija, gospodien Miloševiću

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, šta se s njima dogodilo?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ja mislim da to pitanje nije za mene već pitanje za ove ljude ... Vi, verovatno, znate da je sada otkrivena grobnica od 600 ljudi na Crnom vrhu i ekshumirana su pojedina tijela. Priznali su da sumnjaju za oca i za familiju i za zetove ... Priznato da su pobijeni, ali nisu nađena tijela svijju, jer se još vrši DNK analiza. Još to nije gotovo. Pojedini su nađeni, ali otac mi nije nađen i ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači da vi još ne znate da li su oni još živi ili ne. Svi se još uvek vode kao nestali.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ne, gospodine Miloševiću, oni su priznali ... Vlasti Republike Srpske, da nisu među živima i mati mi dobija penziju jer ... Ne bi ... Kao nestali ne bi mogla dobiti penziju i dobila je penziju. Nije bilo problema jer su oni priznali da su pobijeni ljudi i masovna grobnica je nađena i indentifikovano je nekih stitinak ljudi do sad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1097, a gde je pronađena ta masovna grobnica? Je l' to kod Zvornika?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Upravo tako, gospodine Miloševiću. Crni Vrh.

prevodioci: Prevodioci vas mole da se ne preklapate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Poslušaćemo prevodioce, svakako. Kažete sada, "priznali su ovi da su ih ubili". Ko je to priznao da ih je ubio?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Vlasti Republike Srpske. I na televiziji je jedan ... Lično je prisustvovao predsjednik opštine na ekshumaciji. Priznali su svi da su pobijeni. U toj grobnici je nađeno 600 ljudi. Među tim ljudima je stotinu ljudi, otprilike, od ovih koji su bili tamo, su iz kampa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ja, zaista, nemam podatke o tome šta se tamo događalo, da li biste mogli da mi kažete, pošto govorite o tome da je, eto, predsjednik opštine na televiziji rekao da su ti ljudi ubijeni i tako dalje, da li se išta zna o tome koje počinio zločin nad tim ljudima? Ko je ubio te ljude? Da li je to deo informacije koja je vama pružena?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Da li me niste razumjeli ili nećete da me razumjete? Ali je bio prisutan predsejdnik opštine samo na ekshumacijama, ali je prethodno već, pre godinu i dvije, već, priznato da su poubijani ... Vlasti ... Ali je prisustvovao samo ekshumaciji u znak poštovanja prema žrtvama, tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Sigurno da je predsjednik opštine prisustvovao ekshumaciji u znak poštovanja prema žrtvama, ali vi upotrebljavate izraz "priznali da su ih ubili", a da li se iz toga može doći do podatka ko je ubio te ljude?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: To je ne znam ko ih je ubio. Srbi su poubijali. Sad da li je to uradila aktivna vojska ili paravojne formacije ili ko sve, ja to nisam vidio i ne mogu da tvrdim ono što nisam vidio i što ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Još uvek se ne zna ili to samo vi ne znate, ko je mogao ubiti te ljude?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ja ne znam, gospodine Miloševiću. Verovatno da znaju ti ljudi, ali ja ne znam ko je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1097, molim vas da mi sada odgovorite na još neka pitanja koja se tiču događaja na tom vašem području. Da li je već na početku sukoba na tom vašem području delovala Patriotska liga?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, ko je rukovodio tom patriot-skom ligom i kolika je bila ta formacija?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Tačan broj ne znam, ali pretpostavljam ... Tog čovjeka lično ne znam, samo sam čuo ime da je taj Hajrudin Mesić ... Iz Teočaka je njegova jedinica bila, dalje ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' se sedište lige malazilo i na Kula-gradu, kod Zvornika?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: To ne znam, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato, da li je tačno da su već od januara 1992. godine na zvorničkim ulicama sretani mnogi kriminalci u policijskim uniformama i da se odmah posle toga pojavljuju, takozvani "Borci za veru" koje je predvodio poznati zvornički kriminalac Midhad Grahić?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Apsolutno nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znete li šta o jedinici "Džamijski golubovi"?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nije mi poznato, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niste čuli za to?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Sad čujem od vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je na području Zvornika postojala, pored ove Patriotske lige, još jedna muslimanska paravojna družina, "Kobre", kojima je komandovao izvesni "Suljo", pre rata nastavnik u Sapru?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Sad to prvi put čujem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li čuli za tu formaciju koja se zvala "Kobre"?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nisam čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li čuli za Zvorničku brigadu Armije Bosne i Hercegovine?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nisam čuo za tu brigadu, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je neposredi povod za sukob u Zvorniku bila mobilizacija muslimanske milicije koju su naredili predsednik

opštine i poverenik SDA, bivši zubar Abdulah Pašić i Nedžad Šabrić, komandant opštinskog štaba TO?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nisam razumio pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, pitanje je: da li je neposredan povod za sukob u Zvorniku bila mobilizacija muslimanske milicije koju su naredili predsednik opštine i poverenik Stranke demokratske akcije, bivši zubar Abdulah Pašić i Nedžad Šabrić, komandant opštinskog štaba Teritorijalne odbrane, kasnije je bio i komandant Prve podrinske brigade Armije Bosne i Hercegovine?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nije. Ne vjerujem da je bio ... Ja u to nisam upućen i ne mogu da kažem. Ta imena prvi put čujem ... Nisam nikad čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Moje pitanje je da li je neposredan povod za sukob u Zvorniku bila mobilizacija muslimanske milicije?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ma, nije te mobilizacije ni bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije bilo mobilizacije muslimanske milicije?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nije bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, je li vam poznato da su na srpsko selo Boškovići u Zvorniku, muslimanske snage, 5. maja 1992. godine, izvršile napad i da su tada ubile veći broj Srba?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ma, nije niko ubijen. Ja nisam čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li se sećate da su paravojne formacije muslimanske noću napadale prigradska naselja u Zvorniku i pljačkale i rušile srpske kuće i provaljivala u stanove. Na primer, 17. aprila 1992. godine napad na srpsko selo Rastošnicu u opštini Zvornik. Evo, ja imam ovde podatke da je ubijen Bogdanović Zoran čiji se otac zove Petar, rođen 1971. godine. A onda je selo opljačkano i spaljeno.

SUDIJA MEJ: Jedno po jedno.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ne znam za to, gospodine Miloševiću, nisam nikad čuo da se to desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niste čuli 5. maja za Boškoviće, gde je ubijeno devetoro Srba? Ni to ne znate?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: To prvi put čujem. Da su oni izvršili napad ... Oni su ubili tamo stotinu ljudi, u muslimanskom selu Vitinici, i non stop je granatirano to selo, to znam. A da su vršili napad na to selo, ja to ne znam, prvi put čujem za to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ...znate da 9. maja su napadnuti Gornja Baljkovica i ubijeno 16 Srba? A onda, opljačkano i spaljeno srpsko selo?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Apsolutono to nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako znate da nije tačno?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Pa čuo bih od nekoga. Nisam nikada čuo ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ni to niste čuli, dobro. Da li se sećate napada od maja 1992. godine je na selo Rožanj, pa sve do septembra kad su meštani, konačno, prisiljeni da napuste selo, a ubijeno je desetine ljudi i opljačkano i potpuno spaljeno srpsko selo Rožanj?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: To ne znam, gospodine Miloševiću. .

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne znate?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ne znam, gospodine Miloševiću. To je 40 kilometara o dmene. Tu nije bilo slobode kretanja, kako bih ja to mogao da znam. To nema veze ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi tvrdite da to nije tačno, sad kažete da ne znate. A znate li 1. avgusta, opet u rejonu Boškovića, kada je ubijeno 26 Srba?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: I to sad prvi put čujem. Samo znam da su svi vršili ... Sve koordinacije su vršene iz tog sela, Boškovića, koje vi spominjete. Napadi na selo Vitinicu gde je ubijeno na stotine Muslimana, to sam čuo, ali za taj pokolj, to nisam čuo. To čujem prvi put.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, pošto nemamo vremena, neću da vas podsećam na sve događaje, da li znate za događaje u Snagovu, Samaraj, Kamenici Crni Vrh, Novo selo, Šehići, Jusići i tako dalje, kad su vršeni veliki zločini?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Znam tačno i čuo sam za taj zločin i u Jusićima gde je pobijeno oko četrdeset Muslimana, gdje je ušla srpska vojska i gdje je pobila oko četrdeset civila. To sam čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ova sva sela što sam naveo, naveo sam pošto imam podatke da su svuda izvršeni zločini nad Srbima, u tim selima. Da li vi išta znate o tome ili ne znate?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: To su netačne informacije, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kažete da nisu po tim selima stradali Srbi, da ta sela nisu paljena, da nisu pljačkana, da ništa od toga nije bilo tačno?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ja to ne tvrdim, ali ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li tačno da su snage Teritorijalne odbrane, kako su se tada zvale, muslimanske snage pod komandom Hajrudina Mesića, došle u vaše selo u maju 1992. godine?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste tamo bili, je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa da li je, dakle, tada, upravo njihovim postupcima, došlo do međunacionalne napetosti?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Pa, nije napetosti ni bilo zbog toga što su oni došli. Oni su došli da nas izvuku, da nas spase, da nas zaštite i povukli su se bez incidenata. To nije uopšte razlog bio. Ja mislim da ste prošli put dobili odgovor na ovo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, je li tačno da su vam Alija Dulić i Ibrahim Majlović rekli da predate dva službena pištolja pripadnicima Teritorijalne odbrane?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li tačno da je kapetan Džemal Spahić, komandant TO iz Anđelića u Vitnici, doveo oko stotinu ljudi u vaše selo?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Doveo je u selo, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I taj Džemal Spahić je bio bivši kapetan JNA? Je li tačno ili nije?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1097, ja vam se izvinjavam ako sam neko pitanje, koje sam vam već postavio ... Davno ste svedočili, ja ne mogu da imam jednu, baš, preciznu evidenciju

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Znam ja tačno, gospodine Miloševiću, šta sam pričao i znam sva pitanja koja ste postavili, a većinu ste dobili u prethodnom ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, on je bio kapetan JNA, ovaj koji je došao i doveo vam 100 ljudi u selo?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, je li ga poslala JNA tamo?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A na osnovu čega mislite da onog drugog koga ste videli, koji je bio Srbin, je poslala JNA? Ako tog vašeg, tvrdite, nije poslala JNA, zašto smatrate da je JNA poslala onoga koji je bio Srbin, koji je, takođe, bio van vojne formacije?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Zato što je došao da spase čovek ljude, da se ljudi izvuku iz tog područja, a ti koji su došli da nas sprovedu, oni su i ubili ... Tačno sve ljude u logoru su poubijali. Niko živ iz logora nije izišao. Ako tvrdite nešto drugo, od tih ljudi na spisku sedamsto i nekog čovjeka i bilo bi još više, oko hiljadu ljudi se radi tu, da nije niko izišao osim četiri čovjeka, da nije živ izišao, ako i dan danas posle deset godina ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ništa ne tvrdim o događajima tamo pošto ja o tim događajima jednostavno ne znam ništa i oni nemaju nikakve veze sa Srbijom pa ne bih mogao znati.

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Znate vi, gledali ste na televiziji incidente i to na svakoj televiziji. Logor je snimala RTS Republike Srbije, studio Šabac. Snimali su logore i to je videla čitava Srbija. Samo vi, gospodine Miloševiću, niste videli .

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ako je gledala na televiziji čitava Srbija, verovatno ...

SUDIJA MEJ: Ovo mora da bude vaše poslednje pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A je li tačno da je posle ta formacija napala Cilovo brdo koje se nalazi blizu vašeg sela?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: I to ste dobili u odgovoru, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno ili nije tačno?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Tačno je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, je li tačno da je napad počeo u 9.00 i da ste vi, kao i polovina muškaraca iz sela, učestvovali u tom napadu?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ja ne znam koliko puta treba da ponovim jednu te istu stvar. Pitajte me konkretne stvari koje su se desile. Pa, dobili ste odgovor, gospodine, već tri puta.

SUDIJA MEJ: Da, to je tačno. Svedok je o tom napadu već nešto govorio. Izvolite, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ispitivacu ja, časni sude. Gospodine, ja bih sada hteo da se osvrnem na neka od pitanja koja vam je postavio gospodin Milošević o Hajrudinu Mesiću, koji je bio muslimanski komandant TO. Sada se osvrćem na pasus 4 vaše izjave po pravilu 92bis.

TUŽILAC AGA: Časni Sude, da li svedok može da dobije kopiju izjave?

SUDIJA MEJ: Svakako

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Tad kad je Hajrudin Mesić došao u vaše područje, to je bio maj 1992.godine. Je li tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: A pre toga nije bilo nikakvih borbi na vašem području, je li tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Hajrudin Mesić je došao sa grupom naoružanih ljudi iz muslimanske Teritorijalne odbrane. Kakvu je funkciju imao Hajrudin Mesić? Ko je on bio?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Pošto se ta brana crvenog mulja, kiseline i otpad od tvornice "Glinice" nalazi na toj brani, špekulisalo se da će biti dignuta u vazduh i to, pa su zauzeli položaje da se ne bi desilo i oni su ... Obezbeđenje od tvornice "Glinice", što sam pred ono rekao ... Teritorijalna odbrana je uzela pištolje i oni su zaštitili da se ne bi desilo da brana dignu se u zrak, da zaštitite tu branu i da zaštitite civilno stanovništvo jer nije se moglo izaći iz ... Sa tog područja.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ono što sam ja vas pitao je ko je bio Hajrudin Mesić? Je li on bio komandant muslimanske Teritorijalne odbrane pre konflikta? Je li on bio sa tog područja?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nije bio sa tog područja i mislim da je iz Teočaka bio.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Pre nego što je on došao na vaše područje sa muslimanskom TO, da li znate šta je radio pre toga?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Molim vas da mi se ponovi pitanje, nisam dobro čuo.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Hajrudin Mesić je stigao u vaš kraj sa grupom naoružanih ljudi iz muslimanske Teritorijalne odbrane, a u vašem kraju, pre nego što je on došao, nije bilo sukoba. Ono što ja želim da čujem od vas je kako je došlo do toga da on dođe u vaš kraj? Kakva je on ovlašćenja imao i, u okviru toga, možete li da nam kažete, ukoliko znate, šta je on radio pre toga? Da li je bio u JNA, da li je imao neku konkretnu funkciju u vojsci?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ne znam koju je funkciju imao i šta je radio prije ... Ne znam, ne bih nagađao. To što pričaju ... Ja ne znam stvarno koju je funkciju imao: da li u vojsci ili policiji, stvarno ne znam. I samo je došao sa ciljem da zaštiti taj narod, da zaštiti tu branu crvenog mulja, da se ne bi minirala, da ne bi došlo do ekološke katastrofe, da je sa tim ciljem došao ... Tako sam čuo, jer ja nisam mogao da kontaktiram sa njim.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Dakle, neki pripadnici njegove naoružane grupe su tražili od vas da predate vaše pištolje njima, je l' tako?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: To smo i učinili.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Zašto se niste usprotivili da predate pištolje toj naoružanoj grupi?

SUDIJA MEJ: Izgleda da imamo neke tehničke probleme. Molim vas da ponovite pitanje

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Zašto se vi niste usprotivili tome da predate oružje toj grupi?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: To je bila regularna TO, regularna ... I nije mi ni na kraj pameti bilo da odbijemo to jer su nam ponudili da predamo ... Predato je oružje, kompletno selo je predalo oružje Srbima. Oni su tvrdili da treba da te sulžbene pištolje .. Oni su, na kraju, kasnije, vraćeni kad su se povukli sa položaja, oni su nama vratili te pištolje ... Pištolji su vraćeni odmah posle toga.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Što se tiče brane, da li je muslimanska TO pretela da će da dignu u vazduh branu i da li su zbog toga oni minirali branu?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Brana uopšte nije minirana nego su cijevi koje su odvodile taj mulj ispod brane bile minirane, a brana nije bila minirana. Samo su posle, na televiziji Republike Srbije pokazali da je brana minirana, što nije tačno. Samo su cijevi na ulazu u branu bile minirane u znak neke preventive i sad šta su razgovarali ja ne znam, nisam upućen.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da li biste mogli da odgovorite na prvi deo mog pitanja? Dakle, molim vas da odgovorite na prvi deo pitanja i da nam kažete da li je muslimanska TO izašla sa tom pretnjom da će da minira branu?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ja nisam prisustvovao, nisam čuo ... Samo sam čuo od drugih ljudi da su prijetili kao da će da dignu branu i da ... Srijedstva informisanja su to već objavila da to uopšte nije bilo tačno. Čime ćemo da miniramo kad smo mi i predali i oružje? Moguće da su bile prijetnje neke, ali od toga nije bilo ništa, odgovorno tvrdim. To znam 100 posto ... Da brana nije bila minirana, samo su te cijevi na ulazu u branu bile minirane jer za tu branu da dignete je bila potrebna ogromna količina eksploziva. To je bilo, skoro, nemoguće da se ...

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ja ću sada da se osvrnem na pasus 7 vaše izjave i postaviću pitanje još jednom i, molim vas, da odgovorite: dakle, da li je muslimanska Teritorijalna odbrana bila ta koja je pretela da će da digne u vazduh branu? Odgovorite mi, molim vas, sa "da" ili "ne".

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Nisam vas razumio. Ponovite, ako možete, pitanje.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da li je muslimanska Teritorijalna odbrana bila ta koja je pretela da će da digne u vazduh branu?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ja nisam čuo, samo sam čuo o tome da ... Ne znam.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ako pogledamo vašu izjavu, u pasusu 7 vaše izjave stoji sledeće: "Jednog dana Teritorijalna odbrana je telefonirala jednom od oficira, ne mogu da kažem o kome se radilo, u fabrici 'Glinica' i pretela da će Teritorijalna odbrana da digne u vazduh branu, koja je prethodno već bila minirana." Pitanje koje sam ja postavio je sledeće: da li je to, dakle, pretela muslimanska Teritorijalna odbrana?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: To su prijetili ljudi iz sela, iz tog sela ... Mi nismo predali Hajrudina Mesiće ... Njegovim ljudima ... Nego mještanima tog sela, predsjedniku mjesne zajednice ... Sa službenim pištoljem. Bio je Alija Đulić i Ibrahim Majlović, njima su predati pištolji ti. I sad, koje od tih ljudi razgovarao tu preko telefona ... Ja ne znam da je brana minirana i to, a uopšte Hajrudina Mesića i njegovim ljudima nije ni predato nego lokalnom predsjedniku mjesne zajednice i drugom čovjeku ne znam ... Njima je predato, ti pištolji, to dobro stoji u izjavi.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da je brana dignuta u vazduh, do kakvih bi posledica došlo?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Pa, došlo bi do ogromnog izlivanja u reku Drinu, iz Drine u Savu, došlo bi do ekološke katastrofe ... Što je Teritorijalnoj odbrani bio cilj, jer su bili svjesni toga ... Možda pojedinci nisu ni svjesni tolike opasnosti i oni su zauzeli odmah tu položaje radi zaštite te brane. Ja nisam stručnjak za tu oblast i ne mogu da tvrdim, samo znam da su opasne kiseline ... Što bi dovelo, vjerovatno, do ekološke katastrofe.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da li se to događalo u isto vreme, u maju 1992. godine?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Jeste.

PRIJATELJ SUDA KEJ : Hvala vam, nemam više pitanja.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC AGA

TUŽILAC AGA – PITANJE: Gospodine svedoče, uz dozvolu Pretresnog veća bih želeo da nam pojasnite par stvari. Ukratko, moj uvaženi kolega je pokrenuo nekoliko pitanja u vezi sa navodnim miniranjem brane. Možete li da kažete Pretresnom veću da li je do tog navodnog miniranja brane došlo pre ili nakon što su srpske snage napale Zvornik?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Srpske snage su već napale Zvornik i Zvornik su zauzele. Već je zauzet Zvornik ... Paravojne formacije i Vojska Republike Srpske i aktivna vojska iz Srbije, oni su zauzeli Zvornik. Zvornik je bio opljačkan, stanovništvo već iseljeno ... Je bilo iz Zvornika. To je posle bilo.

TUŽILAC AGA – PITANJE: A da li je brana dignuta u vazduh?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Ma nije dignuta, niti je imalo čime da se dignu brana. Odakle to ... Mi smo predali svo oružje i da bi imali nešto ... Jer nama je obećana bezbjednost ... Da predamo oružje i predato je oružje. Posle su nam rekli da idemo na razmjenu i desilo se to što se desilo, da niko ... Da su četiri-pet ljudi preživilo sad tamo, egzodus.

TUŽILAC AGA – PITANJE: Hvala, svedoče. Sad bih želio da se vratimo na Karakaj, na tehničku školu, gde ste, po vama, bili zatvoreni. U vašoj izjavi ste istakli da je 50 do 80, možda, čak i 100 ljudi tamo preminulo i da ste vi to videli. Ko je obezbeđivao taj objekat?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Pa, ne znam ime formacije ... Ni na kraj pameti nije mi bilo ... Nisi mogo da pitaš niti si smeo da pitaš. Ja ne znam kako se zvala ta jedinica i ko su bili ti ljudi. Bilo je i mještana, bilo je i ovih, a kako se formacija zvala, ja to, stvarno, ne znam.

TUŽILAC AGA – PITANJE: Ali, po vašem mišljenju ta formacija je odgovorna za ljude koji su izgubili život u tehničkoj školi?

SVEDOK B-1097 – ODGOVOR: Normalno, da su bili odgovorni ... Uključili na tom malom prostoru ... Možete li zamisliti negde oko hiljadu ljudi da tu bude uključeno grijanje ... Pocrkali tu ... Ja nisam brojao ljude, ali, po mojoj procjeni, bilo je tu jedno 80 ljudi, koji su tu ostali ... Nisu ni ...

TUŽILAC AGA: Nemam više pitanja. Hvala lepo. ovim ja završeno moje ispitivanje.

SUDIJA MEJ: Da, hvala. Svedoče B-1097, ovim je završeno vaše svedočenje. Hvala vam što ste došli pred Međunarodni sud i što ste se ponovo vratili da biste svedočili. Žao mi je što ste morali dva puta da putujete, ali sada je završeno vaše svedočenje i možete da idete, ali samo sačekajte da se spuste zastori.

SVEDOK B-1097: Hvala vam. Čast mi je što sam došao.

SUDIJA MEJ: Sad će zastori da se podignu. Koja ste proceduralna pitanja hteli da pokrenete?

TUŽILAC NAJS: Imam samo nekoliko i mislim da je bolje sada da ih pređemo bego na kraju zasedanja. Pretresno veće je, svakako, upoznato sa našim podneskom od 21. oktobra po kome smo tražili da se dodaju novi svedoci. Međutim, postoji jedna ispravka u vezi s tim. Mi smo se trudili da to što pre dođe do vas preko Sekretarijata (Registry), brže od normalnog postupka i ja sam zaista zahvalan što sam bio upozoren da popravim jedan raniji dokument, a grešku je primetio jedan od članova Pretresnog veća. Svakako sam ja potpuno odgovoran za propust koji je napravljen. Sada smo dobili podnesak amicus i ja sam, donekle, već i predvideo takav odgovor. Čini mi se da bismo trebali da shvatimo realnost vremenskih ograničenja kojima smo izloženi. Iako smo bili u jednom trenutku u mogućnosti da izvedemo sve svoje svedoke koje smo predvideli i kasnili smo samo, otprilike, pet dana, sada se to zakašnjenje povećalo jer je u poslednjim nedeljama došlo do toga da je, u principu, unakrsno ispitivanje uzimalo mnogo više vremena i ja zbog toga želim da upozorim Pretresno veće, optuženog i amicus da na to koje svedoke je realno da ćemo da izvedemo u tom vremenu, koje nam je na raspolaganju, isto tako i na one koje nećemo moći da izvedemo. Mi smo se sada približili kraju izvođenja naših dokaza i mislim da bi koristilo da vam ukažemo na tabeli koju koristimo za aritmetičko izračunavanje, koji svedoci su na putu, koji nam dolaze, koje možemo očekivati sutra i koje možemo da izvedemo u preostalom vremenskom periodu, po danima u nedelji, te koji će da se pojave konkretnog dana. Tabela bi trebalo da bude gotova, međutim, ja treba da dodam još svedoke po pravilu 92bis kojima treba još da se pozabavimo, a među kojima će neki biti i izbačeni. Nadam se da će

to biti gotovo sutra ujutro. Nadam se da ćemo time da ispunimo razuman zahtev amicus, da damo detaljnije obaveštenje o svedocima koje ćemo da pozovemo, za koje ima izgleda da ih pozovemo i od nas je traženo da se time bavimo detaljnije, ne samo u roku od 48 sati. Pretresno veće se seća da smo mi u okviru spiska dokaznih predmeta po pravilu trebali u roku od 21 dan da dostavimo taj spisak za sve naše svedoke koji su predvidivi da će da se pojave u ostatku izvođenja naših dokaza, međutim, kod onih svedoka koji nisu na raspolaganju, mi smo morali da zamenimo te svedoke drugim svedocima i smatrali smo da je potrebno da obavestimo o tome i, takođe, o dokaznim predmetima koji se uvode uz te nove svedoke. Takođe će biti slučajeva gde će biti dokazni predmeti koji su vezani za konkretne svedoke jer neće biti vremena da ti svedoci prolaze kroz te dokazne predmete, ali su ti dokazni predmeti i dalje vrlo važni, tako da se njima možda bave neki drugi svedoci. Spisak koji ćete dobiti sutra, pripremljen je na osnovu našeg konačnog podneska u vezi sa dodavanjem novih svedoka na spisak svih svedoka koje bismo želeli da dovedemo. Mi, naravno, znamo da vi još niste doneli odluku u vezi s tim, ali smo napravili spisak na osnovu toga da ćete vi doneti tu odluku tako da bismo ponudili spisak svedoka kako bi bilo vremena za pripremu za sve te svedoke i tu smo dodali i selekciju svedoka sa starog spiska i dodatnog spiska. Time sam pokrio tu temu. Mogu li sada samo ukratko da objasnim zašto se nadamo da će naša tabela pomoći u shvatanju naših izvođenja dokaza u toku trodnevnih nedelja, kako sada radimo i usmereni na pripreme za pretrese tokom tih nedelja. Mogućnost da se koriste pisane izjave svedoka i da se, eventualno, obavi unakrsno ispitivanje je nešto što omogućava da se vrlo brzo bavimo svedocima. Pretresno veće, možda, takođe, misli da u ovim trodnevnim nedeljama, s obzirom da je optuženi vrlo iskusan u *common law* i vrlo uspešan u obavljanju unakrsnog ispitivanja, on može relativno brzo da prođe kroz unakrsno ispitivanje radeći na ovaj način. Treća stvar na koju želim da ukažem, to je pokazalo iskustvo sa svedočenjem lorda Ovena, pokazalo je koja je prednost dovođenja nekih vrsta svedoka, na primer, u ovom slučaju je došao svedok koji nije prošao pripreme razgovore sa Tužilaštvom. Njime smo se bavili na prilično efikasan način. Proveo je par sati sa nama i onda je obavljeno unakrsno ispitivanje koje će pokazati koliko je sati ukupno potrošeno na ovog svedoka. Ovo sve pominjem da ova tabela koju mi nudimo danas, pokazuje detaljnije način izvođenja dokaza jer, imajući na umu ovu tabelu, Pretresno veće može, takođe, da ima na umu da će biti nekoliko važnih svedoka za koje se čini da, jednostavno, neće biti vremena da ih pozovemo. Pretresno veće možda ima na umu neke od

tih svjedoka kao moguće svjedoke koje mi ipak nećemo moći da pozovemo i možda bi bilo dobro da pređemo na privatnu sednicu samo zbog par rečenica koje želim da kažem u vezi s tim.

(privatna sednica)

TUŽILAC NAJS: Ima nekoliko svjedoka visokog ranga koji su u rasporedu, koji ćete da dobijete sutra. Možda oni nisu ranga lorda Ovena ili generala Naumana (Claus Naumann), ali su, do sada, po pravilu, takvi svjedoci uzeli pored jednog i deo drugog dana. Pretresno veće će da vidi iz rasporeda da ako za takve svjedoke bude trebalo toliko vremena, oni će, jednostavno, eliminisati mogućnost da pozovemo druge svjedoke. Ja sam hteo unapred da ukažem na tu mogućnost, a ne da se žalim na to kasnije, jer je to, opet, na Pretresom veću da odluči. Ako ti svjedoci budu mogli da oduzmu mnogo više vremena tokom svog svjedočenja, onda ćemo morati da, jednostavno, odlučimo da ih ne pozivamo, jer bi to eliminisalo druge svjedoke. Zbog toga ja ulažem zahtev Pretresom veću da pažljivo razmotri ovaj vrlo ograničeni raspored koji ograničava sve strane i neke od svjedoka, imajući na umu da unakrsno ispitivanje i glavno ispitivanje može da ukaže na suštinu dokaza koje mogu da iznesu ovi svjedoci i to u tako kratkom vremenskom periodu. Tri svjedoka koja su poslednji put pominjana, koja su vrlo osetljiva i na koje sam ukazao pažnju i Pretresnom veću, svojim uvažanim kolegama i optuženom su: svjedok 110. To je svjedok za kog se sugerije u spisku svjedoka da uopšte nije svjedok. To je neko ko može da ponudi izveštaj sudskog veštaka, dodatak 6, koji se odnosi na Sarajevo. To je, možda, dokument koji se, sam po sebi, razume, a možda je to dokument koji Pretresno veće neće ni da prihvati, ali ja ukazujem na mogućnost da o tome raspravljamo. Svjedok 141 je svjedok iz ove institucije, neko koga smo identifikovali i neko ko može da nam pomogne u tumačenju presretnutih razgovora i, moguće, drugih dokumenata koji će da se razmatraju u vezi sa Srbijom i Crnom Gorom, ukoliko bude neophodno tumačenje takvih dokumenata. Moja zabrinutost zbog vremena u vezi sa ovim svjedokom je sledeća: ukoliko razlog za pozivanje ovog svjedoka bude tumačenje dokumenata i bude se smatralo da je taj razlog prikladan, onda će da bude vrlo teško da ograničimo unakrsno ispitivanje ovog svjedoka. Zbog toga, ja pozivam da se ograniče, s obzirom na vremenska ograničenja koja imamo, i glavno i unakrsno ispitivanje, jer će

u protivnom to naneti veliku štetu našem rasporedu, tako da je moja sugestija da, ako je prikladno pozvati ovog svedoka u vezi sa tumačenjem ovih presretnutih razgovora, a to je, verovatno, od suštinskog značaja, onda treba tabulirati dokaze presretnutih razgovora, isto tako ograničiti i unakrsno ispitivanje. I, na kraju, svedok 146 je svedok koji može putem bilo traka ili transkripta uvesti emisiju "Smrt Jugoslavije - pad Miloševića" (The Death of Yugoslavia and The Fall of Milosevic) koja je emitovana na televiziji: Pretresno veće se seća nekoliko dužih intervjua koji su, takođe, na raspolaganju i ja se nadam da će to biti prihvaćeno ovde kao dokaz i želeo bih, takođe, da vam se obratim u vezi s tim u dogledno vreme. Ovo je sve o čemu sam hteo da vas obavestiti u ovom trenutku. Hvala vam na vremenu koje ste mi dali. Tabela će sutra biti ispred vas i tu ćete imati raspored svih svedoka koji su na raspolaganju. Zamolio bih vas da, takođe, razmotrite ovih nekoliko pitanja koja sam danas pokrenuo.

SUDIJA MEJ: Ima jedno pitanje u vezi sa sledećim svedokom, koje bih želeo da postavim na privatnoj sednici.

(privatna sednica)

SUDIJA MEJ: Sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Molim da svedok pročita svečanu izjavu.

SVEDOK B-1399: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cjelu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite, sedite. Izvolite, gospodine Vespi (Waespi).

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Hvala, gospodine predsedavajući. Gospodine, dobar dan.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Dobar dan.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Sud vam je odobrio zaštitne mere, iskrivljenje lika i izmenjen vam je glas. Dodeljen vam je i pseudonim, to je B-1399. Sada bih vas zamolio da pogledate ovaj papir koji vam daje sudski poslužitelj. Kažite nam da li se na njemu nalazi vaše ime i prezime?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nalazi se.

TUŽILAC VESPI: Hvala. Časni Sude, Tužilaštva nudi izjavu ovog svedoka u spis dokaznih predmeta i moli da joj se dodeli odgovarajući broj.

SUDIJA MEJ: Sada ih nemamo. Možda se oni nalaze s desne strane. Da. Ukoliko bismo mogli da ih dobijemo ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ...

sekretar: Broj dokaznog predmeta je 583. Tabulator 1 je pod pečatom.

TUŽILAC VESPI: Hvala. Molim da se i listu sa pseudonimom da broj dokaznog predmeta.

sekretar: 584, pod pečatom

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Ukratko ću da pročitam sažetak izjave ovog svedoka. Svedok je bosanski Musliman koji je rođen u Kamenici, u opštini Zvornik. U Beogradu je bio 18 godina nakon čega se ponovo vratio u Bosnu. 13 marta 1993. godine je otišao u Srebrenicu. Nakon pada Srebrenice 11. jula, svedok je zajedno sa drugih 10 do 15.000 ljudi kroz šume želeo da se probije do Tuzle. Odlučio je da se kreće šumom zato što se plašio da bi svi mogli biti ubijeni, ukoliko bi otišli u bazu UN u Potočarima. Tokom tog puta, verovatno drugog dana, Muslimani su odgovorili onima koji su ih dozivali i predali se Srbima. Mesto gde su se predali bilo je na putu između Bratunca i Konjević Polja. Predali su se jedinici koja je brojala oko 50 srpskih vojnika. Srbi su im naredili da sednu i da predaju sav novac i sve što im je pripadalo. Bilo je između 2.000 i 2.500 hiljade ljudi koji su sedeli na livadi kod Sandića. Svedok je čuo da jedinica Arkanovih ljudi dolazi. Takođe ime je naređeno da legnu na stomak i da viču "živeo kralj". Oko 18.30 na tu livadu je došao Mladić i rekao Muslimanima da će biti razmenjeni. Nekim ženama i deci je dozvoljeno da idu iz Sandića prema Tuzli. Posle Mladićevog govora, Srbi su naredili Muslimanima da se penju u kamione i autobuse, nakon čega su odveženi u pravcu Bratunca, gde su, verovatno, došli oko 21. 30. Celu noć je svedok proveo u kamionu sa ostalim zarobljenicima. Srpski vojnici su došli i

dozivali tačno određene ljude, koji su poreklom iz sela u okolini Srebrenice. Oni su odvedeni u garažu koja se nalazila u blizini. Ljudi u kamionu su mogli da čuju pucnje iz automatskog oružja i vrisku nakon čega je sve ponovo postalo mirno. Ujutru, svedok i svi ostali su vozilima prebačeni u Zvornik. U konvoju je bilo oko 30 vozila. Verovatno se konvoj zaustavio u školskom dvorištu u Grbovcima, blizu Zvornika. Tu je bilo oko 30 vojnika. U fiskulturnoj sali u koju je ušao svedoka, već je bilo oko 700 ili 800 ljudi. Neki od njih su bili pre toga u Potočarima. Na kraju je u toj sali bilo oko 2.000 ljudi i bilo je veoma vruće. Kada su Muslimani nazivali stražare "vojnicima", oni bi odgovarali: "Mi nismo vojnici, mi smo Karadžićevi četnici". U jednom trenutku su dva vojnika i jedna Srпкиnja doneli tovar sa krpama kako bi ih stavili preko očiju zarobljenika, kao povez preko očiju. Svedoka i još nekih 30 ljudi su naterali da uđe u kamion "tamić". Na registarskoj tablici, ispisanoj ćirilicom se videlo da kamion pripada policiji ili vojsci. Svedok i ostali su odvedeni na jednu obližnju lokaciju, naređeno im je da izađu iz kamiona, da se postroje i onda je počela pucnjava. Jedan čovek je pao preko svedoka i pokrio ga. Svedok nije bio pogođen. Kada je jedan od ranjenih tražio od srpskog vojnika da ga dokrajči vojnici mu je rekao "polako, polako". Nakon toga je jedan Srbin došao i pucao pojedinačno u ljude. Svedok je pretpostavljao da su se oni kretali. U tom trenutku je ona veza i dalje bile preko svedokovih očiju i ležao je na stomaku. Kamioni su nastavili da dolaze i pucanje iz automatskog oružja se nastavljalo i tokom noći. Svedok je čuo, takođe i rad poljoprivrednih mašina, bagera. Takođe je čuo kako Srbi govore jedni s drugima i kako se oslavljavaju po imenima. Prepoznao je, naročito, govor Gojka Simića, koji je bio komandir te grupe. Gojko Simić je rekao svojim ljudima da odu na drugu lokaciju u blizini i rekao: "Hajdemo na livadu da ubijemo preostale". Jednom tokom večeri, jedan druga osoba, koja je, takođe, preživela, je iskočila iz kamiona s namerom da beži. On je privukao pažnju Srba i svedok je iskoristio trenutak, ustao i pobegao, ispuzajući se iz tela. Pratio je šine do obližnje vozne stanice. Ali se nakon toga ponovo vratio do lokavije gde su se odvijale egzekucije. Tada je video sa distance od 20 metara, na mesečini, mnogo tela i odeće. Nakon desetak dana kretanja, svedok je uspeo da dođe do slobodne teritorije. Ovim se završava sažetak. Gospodine predsedavajući, imam još nekoliko dodatnih pitanja i ne treba mi duže od pet minuta za to. Gospodine svedoče, čuli smo da ste bili u Beogradu neko vreme. U stvari, 18 godina. Kada ste se vratili, u koje selo ste se vratili?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: U selo Kamenicu.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Kada ste ponovo napustili selo?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Napustio sam ga krajem februara 1993. godine.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Možete li da nam kažete zašto ste ponovo napustili selo?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Zato što su nas prisilile srpske snage na to, Vojska Republike Srpske uz pomoć Srbije.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Možete li sada nešto da nam kažete o stanovnicima tog sela? Koliko je tu ljudi živelo?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Između 5 i 6.000.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Da li su bili Muslimani ili Srbi?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Uglavnom Muslimani.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Gde se bežali iz Kamenice?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Bježali smo u pravcu Konjević Polja.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Da li ste u jednom trenutku morali da napustite i Konjević Polje?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, jesmo, onda kada je došao general Morion (Phillipe Morillon). Onda smo od nekoga čuli naređenje ... Od onoga koji je sa njim pregovarao, da moramo da odemo u Srebrenicu.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Čuli smo da ste bili u fiskulturnoj sali u Grbovcima i da je tamo bilo 30 vojnika?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Da li se sećate jednog određenog vojnika koji je na glavi imao beretku?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da. Vojnik je imao crvenu beretku na kojoj se nalazi krst sa četiri ćirilično napisana slova "S". To je bilo onda kada su počeli da izvode ljude na strijeljanje.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Da li je on pratio ljude koji su izvođeni na strijeljanje?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Verovatno da jeste, jer je kamion bio pun u odlasku, a bio bi prazan kada bi se vratio. Za to vrijeme ja sam bio u holu, dok i mene nisu odveli.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Dva poslednja pitanja: zašto ste napustili Srebrenicu? Zašto ste odlučili da idete kroz šume, a ne da idete u Potočare?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Zato što smo se plašili osvjete Srba, jer su se bez izuzetka Srbi svuda svjetili. Ne samo u Srebrenici. Nisu štedeli bilo kog civila, ne samo vojno-sposobne muškarce.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Poslednje pitanje: da li se sećate da se 1. avgusta 1995. godine u MUP-u u Tuzli dali izjavu svedoka?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Da li se sećate da ste u Sandićima bili opkoljeni 19. jula?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, mi smo opkoljeni 13. jula.

TUŽILAC VESPI: Hvala vam, gospodine predsedavajući.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

TUŽILAC VESPI: Izvinjavam se, gospodine predsedavajući, postoji još jedno dodatno pitanje koje bih želeo da istaknem. Iz tog razloga bismo trebali da odemo na privatnu sednicu. Samo kao podsetnik ...

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, na otvorenoj sednici smo.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

prevodioci: Mikrofon, molim vas

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Izgleda da je sada uključen.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1399, do aprila 1992. godine ste živeli u Beogradu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, skoro dve decenije, je li tačno?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa, ne baš dve decenije. Ja sam kao radnik živio tamo, ali je moja porodica ostala u mom rodnom selu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ste onda živeli u Beogradu kao radnik?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Oko 15 godina, ali je moja firma bila iz Beograda i ja sam prvo našao zaposlenje u Čačku, a glavni ured je bio u Beogradu i mislim da sam u Beograd došao 1987. godine i našao tamo posao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, posle određenog broja godina provedenih na radu u Beogradu, vi ste se vratili u Kamenicu, u opštini Zvonik kad je izbio rat, je li to tačno?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dok ste radili i živeli u Beogradu, da li ste imali ikakvih problema zbog činjenice da ste Musliman?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne. Tada nisam imao nikakvih problema.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A Beograd ste napustili zato što je izbio rat, je li tačno?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne. Bio je naš praznik. Bajram. Bajram je bio u subotu, 4. aprila, i otišli smo iz Beograda 3. aprila, i na raskrsnici kod Rume jedan autobus je vraćen nazad u Beograd. Mi smo nastavili put malo kasnije, ali su nas iz Soče vratili, pa smo otišli Obrenovačkim putem. Kad smo došli u Obrenovac, zaustavila nas je srpska policija. Bila su samo tri policajca. Jedan je bio u kontejneru, a druga dvojica su imala automatske puške i rečeno nam je da čekamo dok onaj iz kontejnera pozove "Avalu 6". Pretpostavljam da znate ko je bio "Avala 6", bolje nego ja. Ja ne znam ko je to bio, ali su rekli vozaču i čovjeku koji je sjedeo pored vozača, koji je bio predstavnik, jer je to bio privatni autobus, rekli su im da dođu sa spiskom putnika tog autobusa. I naš vozač je otišao. To je bio privatni preduzetnik iz

Zemuna i kad se vratio, rekao je da nam neće obezbediti bezbjedan prolaz, da nas neće pustiti da idemo. I, autobus je bio zaustavljen. Međutim, putnici su insistirali da nastavimo peške, jer smo mislili da, ako ne puštaju autobuse, da će pustiti pešake da prođu. Policajac iz kontejnera je ponovo zvao i onda su nam dozvolili da prođemo i više nismo imali nikakvni problema dok nismo stigli kući. Posle toga, izbio je rat u Zvorniku. Zvornik je pao 7. aprila i ja više nisam mogao da se vratim u Beograd posle toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, to razumem. Znači, da niste svedok druge strane, vi biste bili živi dokaz činjenice da su ljudi iz Srbije, odnosno oni koji su živeli u Srbiji tokom rata, odlazili u Bosnu. Tako, da je to, pretpostavljam, dokaz da je Srbija izvršila agresiju na Bosnu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne razumjem šta hoćete da kažete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, hoću da kažem da ste vi živeli u Beogradu i da ste mogli da odete u Bosnu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ja sam živjeo u Beogradu, ali moji članovi porodice su uvijek bili u Bosni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine 1399. Znači, bili ste u svom selu kad je početkom aprila, bez ikakvog razloga, pet srpskih mladića uhapšeno baš u vašem selu, u Kamenici, i da ih je ispitivao policajac po imenu Avdija Omerović. I, sobzirom da je ovaj incident izazvao veliko uznemirenje među srpskim stanovništvom u opštini, da li se sećate tog događaja?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, Avdija Omerović nije bio policajac u Kamenici i tih pet mladih Srba nisu bili uhapšeni u Kamenici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, odlično. Možemo dalje.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da. Možemo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da se u to vreme u Zvorniku i okolini organizovala jedna paravojna jedinica u obliku rezervnog sastava same policije?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne. Kamenica je ostala pod opsadnim krugom. Sa Zvornikom nismo imali kontakata od 5. ili 6. aprila. Nikakvih kon-

takata nismo imali sa Zvornikom. Samo naše selo i okolna sela u pravcu Sarajeva su bila pod opsadom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Recite mi sad da li su sukobi u vašoj opštini počeli 8. aprila 1992. godine?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, već 26. aprila, kad nas je prvi put napala vojska, a jedan je Srbin došao i rekao Muslimanima iz Sekovića, rekao je: "Braćo Muslimani", ljudi kažu da je stvarno plakao. Ja ne znam čoveka dobro, znam njegovo ime, ali neću da kažem. Rekao je, "bježite, spašavajte se, u Pavlovićima je vojska sa tenkovima", i ti su nas tenkovi zaista i napali posle toga. To nam je rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, u redu. Da li se slučajno sećate da su "Džamijski golubovi" i druge muslimanske formacije delovale iz uporišta i utvrđenja u Kamenici?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne. Ja sam čuo o tome u Tuzli. Za tu sam jedinicu čuo, ali tamo gde smo mi bili nije bilo ljudi iz te jedinice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa šta ste vi onda imali?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Mi smo imali samo Teritorijanu odbranu, jer smo morali da se branimo kad nas neko napadne, ali nismo imali čime da se branimo. Nismo imali vojsku BiH, i vojska se morala formirati tokom rata, i sve je to bilo na našim plećima i preko ljudi koji su bili ubijeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, to ste zvali TO, je l'?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da. Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, da li je tačno da ste u to vreme, kako god da su se zvale te jedinice, napadali predgrađa Zvornika noću? Rušili ste srpske kuće, palili ih, pljačkali i slično?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Niko od nas se nije usuđivao da ide u Zvornik.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne govorim o Zvorniku već o okolini. Sećate li se da ste 25. avgusta 1992. godine, na primer, napali selo Gornja Kamenica u opštini Zvornik, i da ste tom prilikom zapalili sve kuće, oskrnavili pravoslavno groblje u selu, uništili sve kuće?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, gospodine Miloševiću, to srpsko selo je napadnuto nakon što su nas mnogo provocirali. Nismo imali drugog izbora već da to uradimo. Vi sve ovo sad govorite, a koliko je muslimanskih kuća nakon pada 1992. godine minirano i dignuto u vazduh, uključujući i dve srpske kuće? Kuću Kukoju Velje i kuću Velje Tomića. To su bile kuće jedna do druge i mislim da sad žena Velje Tomića tuži vojsku zbog toga što su joj uništili kuću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li je tačno da je ta vaša jedinica u to vreme napala Gornju Kamenicu i da je tom prilikom ubijeno više Srba, da su srpske kuće paljene, uništavane i pljačkane? Je li to tačno ili ne?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ja ne znam da li su oni nekoga ubili ili ne, ali znam da se ta operacija dogodila. Ne mogu da kažem šta se tačno dogodilo, ali nikad nismo čuli da su neki civili ubijeni. Možda vojnici, to ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li se sećate Ljubomira Tomića, Dragomira Tomića, civila, i drugih koji su bili ubijeni u tom napadu, drugih Srba ubijenih u Gornjoj Kamenici?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Oni nisu bili civili?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nisu bili civili?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, nisu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li vi učestvovali u tom napadu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, nisam. Ovaj čovjek, Velimir Tomić, on je hteo da udavi jednu ženu kad je stavio srpsku zastavu na džamiju, na minaret džamije. I mogu vam reći ime te žene. Ona je bila Muslimanka. Ona je skinula zastavu, jer je rekla da to nije bilo dobro mesto za zastavu. Nosite zastavu na mesto na kome treba da stoji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I taj drugi čovek koji je ubijen... Je li to bila kuća?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne. Ja ne znam kad su ti ljudi ubijeni, niko od njih. Ne znam gde su ubijeni. Ali, ovaj čovjek, Velimir Tomić, on nije bio civil. On je bio vojnik, vojno lice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim o Ljubomiru Tomiću i Dragomiru Tomiću, ne Velimiru Tomiću.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Koliko ja znam, u Kamenici nema Ljubomir Tomić. Tamo nema osobe koja se tako zove.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači vi znate sve stanovnike Kamenice?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, znam, jer je to malo selo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, dobro onda, koliko je Srba ubijeno u tom malom selu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne znam, ne mogu da kažem. Znam samo da sam čuo za čovjeka po imenu Velimir Tomić i da je on ubijem, ali nikada nisam čuo za Ljubomira Tomića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, zašto su vaše snage napale ovo malo srpsko selo?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: To nije malo selo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa sad ste upravo rekli da jeste.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne. Nije malo selo. Vi ste rekli malo selo. Te srpske snage su ubijale naše ljude, i narodu je bilo dosta, zaista im je bila puna kapa. Vi ne poznajete naš region. Vi ste imali artiljeriju. Srbi su imali artiljeriju. Mi čak nismo imali ni puške. I ako smo imali nekoliko metaka, to su bili meci u ruci. Niko nije bosanskim Muslimanima, našoj vojsci, davao municiju i tenkove. Vi ste davali tenkove Srbima. Oni su imali i avione, sve su imali, mi, gospodine, nismo imali ništa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine 1399, a s čim ste ubili sve te Srbe?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Samo sa puškama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sa puškama. Je li to olakšavajuća okolnost što ste ih ubili puškama?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nemojte da govorite ja. Ja nisam nikog ubio. Vi govorite "vi". I nikog nisam ubio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi, molim vas, sledeće, da li se sećate sukoba koji se dogodio 5. novembra 1992. godine, tačno u oblasti Kamenice, kad su vaše snage zarobile, a onda ubile veliki broj Srba?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nisu ih zarobili. A da li su ih ubili, ne znam. Video sam nekoliko mrtvih Srba, ali ne oni nigdje nisu bili zarobljeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači nisu ih prvo zarobili pa onda ubili?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koliko je Srba tom prilikom ubijeno?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nisam ih brojao. Vidio sam nekoliko Srba i sve su to bili vojnici u uniformama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li je istina i da li je tačno da su branioци srpskog sela Kamenica bili prisiljeni da se povuku pred vašim napadom, pred vašim silovitim napadom, i da su kasnije oni koji su uhvaćeni ubijeni na najbrutalniji način?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, to nije tačno niti je to istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A, da li znate da kad su tela otkrivena, nekim telima su glave bile odsečene, ili noge, i da je bilo potpuno unakaženih tela isečenih u komade? O tome postoji dokumentacija.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: To je čista izmišljotina. Ne vjerujem da se nešto tako dogodilo bilo gdje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Neka tela su čak imala i lance na sebi. Bila su vezana. A neki su na telu imali rupe napravljene ekserima i klinovima.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ništa o tome ne znam. Garantujem da se ništa poput toga nije desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto ste pre pola minuta tvrdili da ste poznavali sve ljude koji su tamo živeli, ovde imam informaciju da su tela Uroša Kozanovića, Radislava Grbovića, njegovom telu je nedostajala jedna noga i jedna ruka. Vlado Grabović, telo bez glave, Jokić Savo, telo bez glave i lanac na jednoj nozi. Radoslav Matsanović je bio zaklan. Radomir Pavlović takođe bez glave, Miladin Asteris čije se telo raspadalo. Vladimir Božić, telo iskasapljeno i odsečena glava, lobanja razbijena na pola tupim predmetom. Slavko Tijanić, glava bez očiju, ušiju i nosa, razlupana, a u grudima klin od šest milimetara.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ne izmišljajte ove stvari. To se nije dogodilo. Samo su Srbi to mogli da urade. Niko više. Ne gubite vreme na to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam Srbin i ja vam to govorim. Vi tvrdite da to nije tačno?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovi ljudi, znači, nisu ubijeni?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Možda su ubijeni, ali ...

SUDIJA MEJ: Ovako nećemo daleko da odmaknemo. Gospodine Miloševiću, vi iznosite čitav spisak navoda. Svedok o tome ništa ne zna. Vi ćete, a to vam je već više puta rečeno, imati prilike, kad za to dođe vreme, da pozovete svoje svedoke. U međuvremenu, da nastavimo o stvarima o kojima svedok može da svedoči. Vi ste čuli njegovo svedočenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesam, gospodine Mej. On je svedočio o tome gde se on sve vreme nalazio, a takođe govori i o tome da je vojska koju on naziva TO izvela napad koji je on lično pomenuo. Recite mi, gospodine 1399, da li vam je poznato makar jedno od ovih imena koja sam naveo?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, nijedno. Nijedna ta osoba nije stanovnik Kamenice. To možete da provijerite sa ljudima koji zaista poznaju ljude iz Kamenice. U Kamenici nije bilo tih prezimena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, nijedna ta osoba nije bila ubijena u Kamenici?

SUDIJA MEJ: Ovo je gubljenje vremena što tako raspravljate sa njim. Rekao vam je da ne zna ništa o tome šta govorite. Nema smisla da to ponavljate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Osim ovih imena koja sam pročitao, da li vam je poznato ime Radovan Pavlović, Savo Kazanović ...

SUDIJA MEJ: Ne. Uzalud trošite vreme. Pređimo na nešto drugo. Ne znam koja je svrha ovakvog unakrsnog ispitivanja. Čuli ste šta je ovaj svedok rekao Sudu. Čuli ste njegovo svedočenje. Uopšte ne osporavate njegovo svedočenje, već pokušavate da napravite neki kontra slučaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Doći ću ja i do toga, gospodine Mej. Ne brinite. Da li vam je poznato ime Muhamed Ibrahimbegović iz Kamenice, Kemal Ibrahimbegović iz Kamenice?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su oni bili u komandi jedinice?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, nijedan od njih nije bio u komandi jedinice. Oni su bili vozači u "Drina-transu". Ne vjerujem da su ikad uzeli pušku u ruke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Onda mi recite, molim vas, kad ste išli u Srebrenicu? Da li je Srebrenica u to vreme bila zaštićena zona?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Kad smo stigli u Srebrenicu, Srebrenica je tada trebalo da bude proglašena bezbednom zonom. Kanadski bataljon je došao nakon nekoliko dana. Ne mislim da je bilo baš u tom trenutku, ali vrlo brzo je proglašena bezbjednom zonom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. I kad ste vi išli u Srebrenicu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: 13. marta 1993. godine

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li znate ko su bili komandiri muslimanskih snaga u Srebrenici?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne znam ko su bili komandiri. Svako zna da je prethodno Naser Orić bio komandir, i kad je to postala demilitarizovana oblast, više nije bilo komandira. Ko bi onda bio komandir?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su vam poznati zločini koji su počinjeni iz Srebrenice u okolnim mestima, u selima? Poznato vam je selo Gostilj, Blažijevići, Skelani, Čičevci, Vigora ...

SUDIJA MEJ: Ima li smisla ovo ispitivanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ima, gospodine Mej, zbog toga što su iz ove bezbednosne zone, iz Srebrenice, počinjeni najužasniji zločini nad Srbima. Imam na pola stranice spisak sela koja su napadnuta iz Srebrenice.

SUDIJA MEJ: Na koji je način to relevantno u odnosu na zločine počinjene u Srebrenici i masakr koji se tamo dogodio? Da li hoćete da kažete da je ono

šta se dogodilo na neki način opravdano, ili je to na neki način izgovor za ono šta se dogodilo? U protivnom, čini mi se da to nema nikakvog smisla. Činjenica da je i druga strana mogla počinuti zločine potpuno je irelevantna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, nijedan zločin ne može biti opravdan drugim zločinom. Ja samo govorim o potrebi da sagledamo kontekst u okviru koga su se događaji odvijali, okolnosti koje su obavijale ove događaje i užasnu patnju nanetu ovom kraju karakterističnu za sve te godine, koje su donele strašan bol narodu ove oblasti. I naravno da jedan zločin ne opravdava drugi.

SUDIJA MEJ: U tome i jeste poenta i to je suštinska poenta suđenja. A da li je ili nije bilo drugih zločina, je irelevantno. Centralno pitanje kojim se mi ovde bavimo su zločini koji su navedeni u optužnici. U ovom trenutku, kontekst koji je predstavljen nije niodkakve relevantnosti, što se tiče pomenutih počinjenih zločina. On može biti i relevantnan, ukoliko je sve to tačno i time se može objasniti zašto su zločini počinjeni. Ovo se može shvatiti, recimo, kao provokacija, ali to svakako ne može biti vaša odbrana. To treba da razumete i vreme je limitirano, tako da ne možemo da se bavimo ovim stvarima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, zaista nemam od čega da se branim ovde. Ja pokušavam da se dođe do istine, a ja zaista nemam od čega da se branim u vezi sa zločinom u Srebrenici, niti u vezi sa bilo čim jer je Srbija i ja lično, se borila da se postigne mir u Bosni i Hercegovini, a ne da se ratuje.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ne mojte vi govoriti ... Vi ste cijelog rata govorili "svi Srbi u jednoj državi ...

SUDIJA MEJ: Molima vas, želim da izbegnemo raspravu. Gospodine Miloševiću, ja ne nameravam da vas zaustavim u postavljanju ovakvih pitanja, ali treba da znate da su ona od perifernog značaja. Iz vaših tvrdnji zaključujem da ono što se dogodilo u Srebrenici nema nikakve veze sa vama. Čini mi se da to tvrdite, zar ne?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nema šta da vam se čini. Ja mislim da vi dobro znate da to što se događalo u Srebrenici, veze nema ni sa Srbijom ni sa mnom. Gospodine 1399, je li tačno da su sva srpska sela, osim ona iz

neposredne okoline Bratunca i Skelana, spaljena, opljačkana i uništena, do temelja?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nije. Što se tiče, kako sam ja došao u Srebrenicu, ta sela su bila ... Prije su otišli Srbi i da li ko i' je isterao, ja to ne znam

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta mislite ko ih je isterao?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa ja ... Pa, normalno, zna se ... Ili su sami otišli ili su ... Ja ne znam kad je ... Ja sam došao 1993. godine kad je bila ... Tih dana je bila zaštićena zona Srebrenica. Tada uopšte nije bilo borbi, što se tiče Srebrenice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Je l' vi znate da je od 52 naselja srebreničke opštine u kojima su živeli Srbi, ostala su bili Srbi jedino u Srbici, Lješću ...

SUDIJA MEJ: Samo gubimo vreme sa ovim pitanjima. Pređite na nešto drugo o čemu svedok može da svedoči.

TUŽILAC VESPI: Gospodine predsedavajuću, želim da kažem nešto po pitanju vremena. Predlažemo da, ukoliko optuženi već ne postavlja relevantna pitanja ovom svedoku u pogledu na one stvari o kojima on može da svedoči, da svedoka pustite da ide još danas, jer ne postoji potreba da on ostane i noćas.

SUDIJA MEJ: To je na nama da odlučimo. Da li postoji neki određeni razlog zbog čega bi on morao još danas da se vrati?

TUŽILAC VESPI: Ne, mislim da nema. Izvinjavam se, gospodine predsedavajući, ali smo ovo predložili zbog ostatka rasporeda. Kao što znate, sutra imamo mnogo svedoka.

SUDIJA MEJ: Naravno. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ste jedno vreme živeli u zaštićenoj zoni u Srebrenici, da li se sećate da je ta Osmo operativna grupa koja je, kasnije, preimenovana u 28. diviziju upravo nastala tj. formirana i omasovljena baš u zaštićenoj zoni?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne. Ta 28. divizija je formirana kad je prešla na slobodnu teritoriju ... Šta je prešlo živih, to je formiralo 28. diviziju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a recite mi, molim vas, je li tačno, ja ću poštovati ograničenje dato na zatvorenoj sednici, ali, evo, pozivam vas na ono što su rekli da se zove "Izjava", da je vaš brat bio pripadnik te jedinice, je li tako?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, jeste bio je pripadnik, ali bio je samo kuhar jer ... UPROFOR (United Nations Protection Force) ... Vi zante kad se demilitarizuje zona da oružje ne može niko da nosi sem UNPROFOR-a.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1399, je li vi trdite da je Srebrenica bili demilitarizovana zona i da nije bila jaka muslimanska formacija u Srebrenici?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, ako je ko ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li ko nosio oružje osim UNPROFOR-a?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Samo UNPROFOR, inače UNPROFOR nije ... Niko nije smio da iznese oružje. Ako bi ga video UNPROFOR odmah bi mu zarobio oružje ... Nije to ... To nije moglo da se tako radi, ako vi mislite ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali je tačno da je brojno stanje ljudi pod oružjem, kažem, pod oružjem, u Srebrenici bilo 10.913 boraca i to 1, januara 1994. godine?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ko je to ... Ko je to mogao da kaže tačno?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je brojno stanje bilo?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa nije bilo ... Ja sam možda ... Kad smo tek kretali za Tuzlu, ja sam video tek 200-300 ljudi, možda je bilo 500. Ja neću da kažem koliko, ali ... 10.000 mi nismo mali 10.000 oružja i da nismo dali ono UNPROFOR-u što je predalo se oružje UNPROFOR-u.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, nije tačan podataka da je bilo ...

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da je ta 28. pešadijska divizija bila sastavljena od pet brigada?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa ja ne zna koliko je imala tačno brigada ... Samo ja znam da je, kad smo prešli na slobodnu teritoriju, da je se ta ... Možda ... Ne znam tačno koji je bio mjesec kad se formirala tačno ta 28. brigada ... To su bili i oni ljudi koji su bili u Tuzli, koji su otišli prije ... Koji nisu otišli u Srebrenicu, nego su otišli iz Kamenice i drugih sela ... Otišli za Tuzlu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je drugo za Tuzlu. A da li je tačno da je u vreme jula 1995. godine kad je došlo do ovih događaja u Srebrenici bilo između 12-13.000 boraca muslimanskih snaga na tom području?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa ja mislim da toliko nije bilo ni vojno-sposobnih ljudi. A oružje nije nikad imalo ni svaki peti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Je li se sećate da je 21. januara 1995. godine Armija Bosne i Hercegovine objavila restrikcije vezane za slobodu kretanja Ujedinjenih nacija u području zvanom "Bandera trougao"?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, nepoznato mi je to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da su držali oko 100 vojnika holandskog bataljona kao taoce, u periodu od 27. do 31. januara 1995. godine?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: To se, garant, nikad nije desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li vam je poznato da je pre ovih događaja u Srebrenici, Vojska Republike Srpske isključivo odgovarala na napad Armije Bosne i Hercegovine upravo iz te zaštićene zone Srebrenice?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nisam vam dobro na to pitanje ...

SUDIJA MEJ: Nemojte ni da se trudite da odgovarate na ovo pitanje. Nije na ovom svedoku da odgovara na takva pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej. A da li vam je išta poznato ... Jeste li vi, onda, bili u vojnoj formaciji kad ste bili u Srebrenici ili ne?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da su preduzimate ofanzivne diverzantske akcije iz Srebrenice na područja izvan zaštićene zone, na kojima su živeli Srbi?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ni to mi nije poznato. Inače, ja nisam bio pripadnik ni armije ni ... Ako je to, ako je to neko uradio, to nije smjelo se nigde, normalno, pojaviti, ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno da nije smelo da se pojavljuje, ali se pojavljivalo.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne znam ja, zato što nisam siguran, ja ne mogu da kažem ništa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li imate predstavu o tome koliko je poginulo ljudi tada, upravo u tim dejstvima iz zaštićene zone?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Čijih ljudi?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U okolini, Srba.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne znam. Ja vam kažem 1993. godine kad sam došao, onda je bila demilitarizovana zona prije i šta je bilo, ako je neko izdao neko, na primer, ja tu situaciju ne poznajem, to je meni uopšte nepoznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine 1399, vi tvrdite, dajte, da je bila demilitarizovana Srebrenica, da Muslimani u Srebrenici nisu imali oružje i da tu nije bilo nikakvih borbi, je l' to tvrdite?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li vam je poznato da postoje brojna dokumenta koja govore da nema poštovanja režima zaštićene zone?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: To jedino od vas nije bilo poštovanje, od Srba, inače, od nas je bilo poštovanja, mi smo morali poštovati jer mi smo ... Oduzeto je oružje ... Mi nismo mogli da ne poštujemo, mi smo morali da poštujemo. Vi jedino što niste morali da poštujete i to ste i ostvarili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1399, nemojte, molim vas, da govorite u drugom licu množine.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, ja odnosim se na Srbe. Pa Srbi ne bi nikad pokušali da urade nešto bez Srbije. To je bez daljnjeg.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, recite mi, molim vas, da li vam išta znači da postoji dokument, pismo iz aprila 1995. godine kojim potpukovnik Karemans (Karremans), komandant holandskog bataljona piše Osmanu Suljiću da smanji ...

SUDIJA MEJ: Ne. Sada ću da posvetim pažnju onome što je reklo Tužilaštvo. Ako vi ne pređete na relevantna pitanja, na koja on može da odgovori, a ne da postavljate pitanja o zapovedniku holandskog bataljona, onda on neće da svedoči na taj način. On je svedočio o onome šta je vidio i čuo, on lično i ako ne budete postavljali relevantna pitanja, onda ovo unakrsno ispitivanje više neće imati smisla. Ako imate neko relevantno pitanje, sada je trenutak da ga postavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej. Iz ovog, kako je to nazvano, iz ove vaše izjave se vidi da ste videli dosta naoružanih ljudi nakon pada Srebrenice, je l' tako?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, jedno 200-300 ljudi sam ja vidio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste videli svojim očima 200, 300 naoružanih ljudi ovih muslimanskih snaga nakon pada Srebrenice, je l' tako?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate kakva saznanja o unutrašnjim međumuslimanskim sukobima, pobunama, pljačkama, atentatima, sukobima civilnih i vojnih struktura

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nasrtaja na pripadnike UN.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, ne, nikako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ništa od toga nije bilo?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: I ako je bio neki mali incident, ali na UN ja mislim da nikad nije bilo nasrtaja. Ako je bio između nekog incident, mali, to se nikad nije ni znalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je vođena borba protiv ovih razbijenih snaga, muslimanskih, iz Srebrenice nakon tog napada na Srebrenicu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Kakvih snaga, razbijenih?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, vi govorite o 300, 200 i tako dalje, stotinama ljudi koji su bili naoružani i koje ste videli nakon napada na Srebrenicu.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Mi kad smo napustili Srebrenicu i kad se odlazilo iz Srebrenice, tada ... Ja ne znam. Ja sam pošao u zadnjoj koloni 12. možda negde oko 16.00, 16.30. Tog dana zadnji smo napustili srpsku, ovaj, teritoriju Srebrenice. Ja ne znam oni sa oružjem gdje su bili, kad je bila nekad negde zasjeda, ja uopšte to nisam, nije mi bilo poznato jer to je bila kolona velika, puno je naroda bilo. Možda su jedni bili 10 kilometara ispred, a jedni su nazad 10 kilometara. Ja to uopšte nisam upoznat šta je bilo. Mi smo, kad je došlo do zarobljavanja, mi smo ostali u okruženju, Srbi su nam tražili da se predamo, garantovali nam bezbjednost ...

prevodioci: Prevodioci mole da samo malo laganije govorite, radi prevoda.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: ... I zna se šta je se desilo kad smo se predali, zna se šta je se s nama desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, samo mi recite da li je bilo borbi prilikom probijanja iz okruženja ovih naoružanih formacija koje su napuštale Srebrenicu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa, normalno, vjerovatno je bilo. Ja nisam u tome bio. Morali su oni da izađu negde, narod je morao da izađe negde. Jer vi niste dozvaljali ... Srpska vojska nije dozvaljala pregovorima da se izađe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi da li se sećate, koliko pre početka ovih događaja u Srebrenici je Naser Orić i veća grupa komandnata i komandira, udaljena iz Srebrenice, premeštena iz Srebrenice? Sećate li se toga?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ja ne znam tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li se sećate da je nakon zauzimanja Srebrenice ... Da li vi išta znate o merama koje je Vojska Republike Srpske, ne govorim o grupi koja je izvršila ovo ubijanje, nego govorim o Vojsci Republike Srpske ... Da li je preduzela mere da obezbedi evakuaciju svih koji žele i da pomogne iseljavanje civilnog stanovništva iz Srebrenice?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Što se tiče civila, civile su, ovaj, ispratili. Ali tu su odvojili veliku količinu muškoga osoblja i starijih ljudi i ljudi je bilo srednjih godina jer je moj jedan brat prešao zahvaljujući nekoj sreći. On je ... Bolela ga je noga, na zdravo, nije bio ranjen i morao je nositi dvije štake. I on je pušten i on je kaže: "Tada su odvajali Srbe, ali eto, neka je sreća bila", kaže, "meni jedan vojnik kaže 'idi popni se gore na kamion', ja njemu kažem 'ne nogu se popeti na kamion, boli me noga', kaže 'mogu li u autobus', kaže 'eno ti autobusa, idi', kaže 'ko te pita', ja sam ušao u autobus" i on je prešao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1399, molim vas da razumete jednu stvar: nema zbora u pogledu osude zločina u Srebrenici. Ali ja želim da razdvojim ono što je očigledno. Naime, je li ono što je predstavljalo zvaničnu Vojsku Republike Srpske, tada u to vreme, zaštitilo civilno stanovništvo i obezbedilo njihovu evakuaciju?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Jeste, žene i djecu i nešto starijih ljudi, a svi su, ono resto i stariji i mlađi, odvedeni, i bili su na svim lokacijama gde je ubijano, strijeljanje izvršeno, mašovni taj genocid, tu su svi bili i stariji i oni što su bili preko šuma, mlađi ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Iz podataka koje ja imam, zato bih vas molio da ih potvrdite ili osporite, napravljen je nekakav sporazum koju su potpisali predstavnici Srebrenice, u ime njih neki Nazif Mančić, onda civilni predstavnik Republike Srpske i komandant holandskog bataljona, u vezi sa tom evakuacijom stanovništva, je l' tako?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Oni su možda ... Ja ne garantujem da oni to nisu donijeli, ali to nisu Srbi ispoštovali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li znate da je predstavnik holandskog bataljona, kasnije, potpisao izjave da je evakuacija obavljena u skladu sa tim planom?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, zašto je holandskom bataljonu četiri dana zabranjeno da oni daju izjave? A za ta četiri dana

je sve završeno što je genocida učinjeno. Zašto je to, eto, to se sad pitam? Eto, to je bilo postavljeno generalima holandskim od strane predstavnika Bosne i Hercegovine, baš jednog oficira Srbina koji je ostao u Armiji Bosne i Hercegovine, general je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, ja upravo želim da tu proverim neke činjenice do kojih sam mogao da dođem, jer mi je veoma stalo da se ti događaji u Srebrenici zaista otkriju, rasvetle i da odgovaraju oni koji jesu odgovorni.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Normalno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, oni koji nisu odgovorni.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Normalno je to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li imate, ne pitam vas za dokumenta, pošto niste bili u poziciji da znate dokumenta, ali postoje dokumenti, pa vas ja pitam u vezi s tim saznanjima koji govore da, ja imam i broj, naravno i to je 9. jul 1995. godine, gde se govori da komande jedinica Drinskog korpusa sarađuju sa snagama UNPROFOR-a, da se štiti muslimansko civilno stanovništvo, da mu se garantuje bezbednost ...

SUDIJA MEJ: Ne. Ovaj svedok ne može da se bavi Drinskim korpusom i dokumentima Drinskog korpusa. On nema nikave veze s tim. Vi možete da pozovete adekvatnog svedoka da se time bavi u dogledno vreme, ali nema svrhe da to pitate ovog svedoka, kao čoveka koji je preživeo ono što se desilo i da njemu postavljate pitanja o detaljima nekih dokumenata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, gospodine Mej, ali ja želim da razdvojim ponašanje regularnih snaga Republike Srpske, od ponašanje ovih grupa koje su izvršile zločin jer je vrlo bitno da se ustanovi ko je to izvršio i ko stoji iza toga.

SUDIJA MEJ: Bolje je onda da ga pitate za čoveka kog je on video. Možda možete to da ga pitate i da vam ga on opiše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li vam poznato da je general Ratko Mladić lično naredio medicinsku evakuaciju iz Bratunca, upravo da oni koji su ranjeni, stari, bolesni, se evakušu na bezbedan način?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ja ne znam koje to ... Jedni su ranjenici prešli, drugi nisu, jer baš na mome mjestu je bio jedan čovjek, invalid ... Imao je drvenu nogu, možda jedno 20 cenata stopalo mu otkinula granata, ali nisu svi zaštićeni ranjenici. Jedni jesu, jedni nisu. Jednog su baš skinuli koji je trebalo već da pređe na slobodnu teritoriju i ubili su ga, jer su žene vidjele tog čovjeka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da vas pitam ... Ja imam ovde tekst originalnog članka "Slobodne Bosne" od 14. jula 1996. godine. "Ibran Mustafić, republički federalni poslanik, osnivač i, do nedavno, predsjednik SDA u Srebrenici i zatočenik srske vojske, nakon pada ovog grada, govori o događajima," pa vas samo pitam je li to tačno ... Evo, pročitacu vam, pa ćete mi reći je li to saglasno sa onim što i vi znate. Jer pitaju ga "Ko su ljudi koje optužujete i u koje više nemate poverenje? Mustafić: Scenarij za izdaju Srebrenice je svesno pripreman. Na žalost, u tu rabotu je direktno uključeno Predsedništvo Bosne i Hercegovine i Generalštab. A vi, ako hoćete imena, prosudite koja su to imena. Ja sam shvatao situaciju u Srebrenici i, budite uvjereni, da mi se nije suprotstavljala jedna okorela grupa mafijaša, sad bi među Srebreničanima bilo mnogo, mnogo više živih. Da sam ja primio naredbu po kojoj je armija u Srebrenici trebalo da vrši aktivna dejstva iz demilitarizovane zone, ja bih bio u stanju tu naredbu glat odbiti i zovnuti onoga koji je tu naredbu poslao da dovede svoju ženu i djecu i njemu dao pušku u ruke da ide da vrši takva aktivna dejstva." Pa ga onda pita Slobodna Bosna: "Kakve su bile posledice delovanja iz demilitarizovane zone po stanovnike Srebrenice? Mustafić: "To je bilo svjesno davanje opravdanja srpskim snagam da mogu napasti demilitarizovanu zonu." I onda govori o tome da preko nekih ljudi koji su bili blizu hrvatskoj Državnoj bezbednosti ili koji imaju neke kontakte sa Srbima, čuo da se na različitim mestima nalazio još 5.600 živih Srebreničana i nedavno govori: "Gospođa Merhunisa Komarica mi je rekla da je ona dobila neke podatke od Komiteta za ljudska prava o 4.500 tih ljudi" i tako dalje. Da li je ikad ustanovljeno koliko je, u stvari, u ovom redovnom postupku koji je vodila Vojska Republike Srpske, da se evakuše i zaštititi stanovništvo, ljudi evakuisano, zaštićeno, koliko je ukupno pobijeno u tim aktima izvršenja zločina u Srebrenici?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa, ja mislim da je pobijeno oko 7-8.000 ljudi, a ja ne znam koliko je evakuisano, ni osoblja, žena i djece ni ljudi. Ja znam ... dok nije baš ... Otprilike je došla ta komanda da se odvajaju ljudi, tada su išli ljudi jer neko je i od mlađih ljudi mogao da prođe. A kad je počelo

odvajanje, odvajali su bez razlike, samo je li muško ... I nisu djecu, na primer, od 15 godina nisu odvajali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine 1399, to da su ratni zarobljenici bili odvojeni, to je jedna stvar, a, recite mi, ko je, po vašem najboljem saznanju, izvršio taj zločin?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa, Srbi, izvršili, Vojska Republike Srpske uz pomoć, normalno, paravojnih jedinica i JNA. Uglavnom, ta JNA isto, koliko i paravojne jedinice, to je isto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' vi nemate ništa preciznije da kažete o tome ... O svojim saznanjima ko je izvršio taj zločin?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, da ... Ja vam kažem kad je trebao da se izvrši zločin gde smo mi bili zarobljeni, prvo je došla neka vojska, neki su, da l' su oficiri ... Neki su došli i oni su komande izvršili, prvo prestrojavanje oni starijih ljudi ... Oni su bili od pola sale gore, da ustanu na noge i da komandovali su im na desno krug i sjednu, da okreću leđa prema izlaznim vratima iz sale. Tako je ceo tok tek'o u onom pravcu gde su trebali da izvode ljude, da im vežu oči, da ih odvođe, tada su te ljude natjerali da okrenu leđa prema onome izlazu, a u suprotnom da okrenu lice prema drugom zidu, da ne vide to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1399, ne pitam vas to. Vi ste rekli, sada u ovom kratkom glavnom ispitivanju, ja sam zapisao da je bilo 2.000 ljudi u sali kod Potočara ...

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nije sala to kod Potočara, gde sala kod Potočara? Ne, ne.

SUDIJA MEJ: Mislim da je on u pravu, on nije bio tamo. On je rekao konkretno da nije tamo otišao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste, pretpostavljam, da vas ispravno citiram, vi ste rekli da su došli neki naoružani ljudi i da su rekli da nisu vojnici već neki mladi četnici, tako su se predstavljali ...

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, to su bili oni vojnici koji su dežurali na vratima dok smo mi bili u sali. To su bili vrlo mladi momci i kad im se neko obraćao "druže vojniče", oni kažu "mi nismo vojnici, mi smo Karadžićevi golobradi četnici".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To su oni tako za sebe govorili?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da. Oni za sebe, gde mi da smo im govorili?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi jesu to ti ljudi koji su izvršili streljanje ili su to neki drugi ljudi?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, ti su ljudi ostali i dalje tu, a drugi su izvršavali, vjerovatno, narijeđenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi da li bar imate ikakvo saznanje ko su ti ljudi?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa, ima jedan moj kolega što je radio sa mnom isto u Beogradu. Poznamo se od 15 do 18 godina, Simić Gojko. Isto, moje godište, iz toga sela, tu, baš okolina Orahovca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je l' on jedan od izvršilaca?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da. I to kao glavni je bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I koliko je bilo s njim još tih izvršilaca toga?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa, po mojoj proceni bilo je šest-sedam ljudi, najmanje. Jer kad su tu, gde sam ja pogubljen, izvršeno i nije bilo više placa, tada je taj Simić Gojko rekao, kada su se skupili, kaže "nek' neko sad od njih progovori", računao je na nas pobijene "pa da ga poljubim". I oni su se tu zvali Gojko, Vojo, Risto, jednog su zvali nadimkom. I kad su trebali da odu odatle, taj što je kopao jamu sa bagerom, on je zaustavio bager i rekao njima "ako odete svi, ja ću ugaziti mašinu, otići ću i ja".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, samo da budemo efikasniji. Kad ste se predali na putu u Sandićima vi ste videli Mladića koji je jasno rekao da ćete ići na razmenu.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, nije bilo nikakve komande za bilo kakvo vaše maltretiranje, a da ne govorim o nekom stradanju?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, nije bilo od Mladića. On nam nije rekao da ćemo stradati, on nam je reko samo da ćemo ići u neke hangare, imaće-

mo vode, nećemo imati večeru, a onaj prethodnik nam je rekao da ćemo imati i večeru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome to je bilo govora o nekoj redovnoj razmeni, je l' tako?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi pominjete, onda, školu u Grbovcima da su vas tu doveli i onda vodili na mesto streljanja?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I kažete, oči su vam bile svezane?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa kako ste usput videli leševe, onda?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, da .. Ne usput, nismo mi vidili usput. Oni, kad su nas postrojili da nas streljaju, ja sam ovako gledajući preda se, jer od pogleda možeš smo malo da primetiš, vidio sam mrtva čovjeka, a nisam ja usput, kako ćeš ga vidjeti usput.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I kažete da su pucali rafalno. S koje udaljenosti su pucali po vama?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne znam ja, mene su oči bile vezane ... S leđa najverovatnije su nam pucali, ne znam ja koja je bila razdaljina da li je metar, da li je dva, ja to nisam uopšte upoznat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, sami kažete da je ta grupa koja je izvršila taj zločin o kome je ovde reč, brojala šest-sedam ljudi, tako ste nešto rekli?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, recite mi, da li imate ikakva saznanja ko je bila ta grupa?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne znam. Znam samo da je tu bio Simić Gojko, Vojo, Risto, ti su mi ljudi nepoznati sem Simić Gojka. Jednog su zvali nadimkom al' kad su odat' otišli na drugu lokaciji, kad taj čovjek sa bagerom nije hteo da ostane, onda je taj Gojko ostavio tu tri vojnika i rekao "ajmote

dole na pokošenu livadu da pobijemo te ljude.” I oni su otišli dole i tako je nastala pucnjava, dok je bilo ti’ ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi molim vas ...

SUDIJA MEJ: Ovo mora da bude vaše poslednje pitanje za danas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej. Da li osim tih šest ... rekli ste šest ljudi?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Šest-sedam ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šest-sedam ljudi. Da li je iko drugi učestvovao u tom streljanju koje ste vi preživeli?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ja ne znam, otkud ja znam. Ja znam da su oni kad su tu skupili, kad je otišao Gojko sa tom grupom, da je ostalo tri čovjeka tu, znači još jedno tri-četiri su mogla da budu, jer nije moglo jedan-dva da to urade.

SUDIJA MEJ: U redu, sada ćemo da završimo sa radom. Ostalo vam je još 10 minuta za sutra, gospodine Miloševiću. Svedoče 1399, sada ćemo da završimo sa radom. Vratite se sutra u 9.00 da biste završili sa svojim svedočenjem. Hoću da imate na umu da tokom ove pauze ni sa kim ne razgovarate o vašem svedočenju sve dok se ono ne završi. To uključuje i predstavnike Tužilaštva.